

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

№ 020 (7188)

Bayraq milli həmrəyliyimiz, varlığımızdır!

12

SƏS

5 fevral 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

Ölkəmizdə təhsilin və idmanın inkişafı dövlət qayğısı ilə əhatə olunub

2

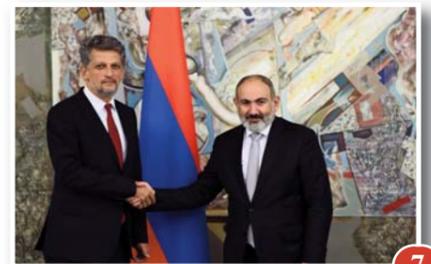
Prezident İlham Əliyev "Vətən" İdman Liseyində yenidənqurma işlərindən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub

Quru sərhədlərin bağlı qalması milli təhlükəsizliyə xidmət edir

4

İkibəşli oyunun çoxbəşli üzəsi

7

Bahalaşmaların səbəbi nədir: idxalın artması, yoxsa istehsalın azalması?

15

Şər yuvası dağılır

5

Bir ildə Tiktok-dan 20 milyon dollar qazandı...

16

Bahalı məzar daşları, cənnət üçün 7 minlik rüşvət, internet əsrinin ÖLÜLƏRİ...

8

Ölkəmizdə təhsilin və idmanın inkişafı dövlət qayğısı ilə əhatə olunub

Prezident İlham Əliyev "Vətən" İdman Liseyində yenidənqurma işlərindən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Bakıda Tərhan Heybətov adına "Vətən" İdman Liseyində aparılmış yenidənqurma işlərindən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev dövlətimizin başçısına liseydə yaradılan şərait barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, "Vətən" İdman Liseyi 2022-ci ildə 126 nömrəli tam orta məktəbin bazasında yaradılıb. Birinci Qarabağ müharibəsi şəhidi Tərhan Heybətovun adını daşıyan 600 şagird yerlik liseydə dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu hesabına aparılan yenidənqurma işləri 2024-cü ilin dekabrında başa çatdırılıb.

Liseyin əsaslı təmir olunmuş tədris korpusunda 22 sinif otağı var. Şagirdlərin yüksək səviyyədə təhsil almaları üçün sinif otaqları zəruri dərs vəsaitləri ilə təchiz edilib.

Bu korpusda kimya, fizika, biologiya laboratoriyaları, informatika

və çağırışa qədərki hərbi hazırlıq kabinetləri, kitabxana, 240 yerlik akt zalı, inzibati və yardımçı otaqlar yerləşir. Liseyde internet, mebel-inventar və digər zəruri avadanlıqlar müasir tələblər səviyyəsindədir. Təhsil ocağının idman korpusunda isə universal zal (basketbol, voley-

bol, gimnastika, qılıncoynatma və s.) və güləş zalı əsaslı təmir olunub. Bundan əlavə, trenajor, cüdo zalı, fizioterapiya otağı, reabilitasiya idman zalı, buxar və yardımçı otaqlar yeni-

sındadır. Ölkəmizdə son illərdə təhsilin inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər deməyə əsas verir ki, Azərbaycan öz gələcəyini daha etibarlı və inamlı görmək istəyir. Bundan

silin və idmanın inkişafına ən yüksək səviyyədə dövlət qayğısı var. Çünki dövlətin yürütdüyü siyasətin prioritetlərindən biri də insan kapitalının daha da inkişaf etdirilməsidir. Bu baxımdan təhsil və idman sahəsinə qoyulan investisiyalar mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Prezident İlham Əliyev milli bayram münasibətilə Şri-lankalı həmkarını təbrik edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Şri-Lanka Demokratik Sosialist Respublikasının milli bayramı münasibətilə Prezident Anura Kumara Dissanayakeyə təbrik məktubu ünvanlayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, məktubunda milli bayram - Müstəqillik Günü münasibətilə Anura Kumara Dissanayakeyə və bütün Şri-Lanka xalqına şəxsən öz adından və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərini yetirən dövlətimizin başçısı qeyd edib: "İnanıram ki, Azərbaycan ilə Şri-Lanka arasında təşəkkül tapmış münasibətlər xalqlarımızın mənafələrinə uyğun olaraq bundan sonra da həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli qaydada dostluq və əməkdaşlıq zəminində inkişaf edəcəkdir. Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Şri-Lanka xalqına daim əmin-amanlıq və rifah diləyirəm".

dən qurulub.

Layihə çərçivəsində 100 nəfərlik yataqxana korpusu da əsaslı təmir olunub. Buradakı yeməkhana 220 nəfər üçün nəzərdə tutulub. Korpusdakı mətbəx, camaşırxana və digər yardımçı otaqlar da ən müasir avadanlıqlarla təchiz edilib.

Qeyd edək ki, yenilənən təhsil müəssisəsində tədris V-XI siniflər üzrə aparılır. Şagirdlərin təlim-tərbiyəsi ilə 60-a yaxın müəllim məşğul olur. Burada bölgələrdən gələn və peşəkar idmanla məşğul olan şagirdlərin yataqxana ilə təmin edilməsi də nəzərdə tutulur. Liseyde həmin idmançıların günlük yemək normalına uyğun qidalanması da təmin ediləcək. Təhsil ocağının heyətində geniş abadlıq işləri görülüb.

Müasir dünyada hər bir ölkənin gələcəyi təhsilin səviyyəsi ilə ölçülür. Azərbaycan da bu ölkələr sıra-

başqa, zəngin təbii sərvətləri ilə dünyanın diqqətində olan Azərbaycan bu sərvətlərdən səmərəli istifadə ilə insan kapitalının daha da inkişaf etdirilməsini başlıca hədəf seçib.

"Vətən" İdman Liseyində görülən işlər və yaradılan şərait də bir daha təsdiqləyir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diqqəti sayəsində təhsil islahatları uğurla davam edir. Paytaxtda və bölgələrdə yeni məktəblərin inşası, əsaslı təmiri və yenidən qurulması ilə bağlı nəzərdə tutulmuş tədbirlər plana uyğun həyata keçirilir. Bütün bunlar, ilk növbədə, şagirdlərin ən yüksək səviyyədə təhsil almaları, onların elmin sirlərinə daha dərinləndirilmələri üçün hər tərəfli imkanlar açır.

Liseyde yaradılan şərait həm də onu göstərir ki, Azərbaycanda təh-

Parlamentin yaz sessiyasında müzakirə edilən sosial xarakterli qanun layihələri nələri dəyişəcək?

Milli Məclisin 2025-ci il üzrə yaz sessiyasının ilk plenar iclası dünən işinə başlayıb. Bu sessiyada deputatlar qanun layihələrini müzakirə və qəbul etməklə yanaşı, Konstitusiyanın tələbinə uyğun olaraq, Nazirlər Kabinetinin hesabatını dinləyəcəklər. Bundan əlavə, iclasların birində 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin icrası haqqında məsələ müzakirəyə təqdim ediləcək.

İclasda müzakirə olunan sosial xarakterli bəzi məsələlər haqda oxucularımıza məlumat vermək istəyirik.

İclasda "Azərbaycan milli mətbuatının 150 illiyi (1875-2025)" Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar "Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi də qəbul edilib.

Yubiley medalı haqqında Əsasnamədə "Azərbaycan milli mətbuatının 150 illiyi (1875-2025)" yubiley medalı ilə media sahəsinin inkişafında xüsusi xidmətləri olan, bu sahədə səmərəli fəaliyyət göstərən və ya media ilə əməkdaşlıqda fərqlənən Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının, əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin təltif edildiyi təsbit olunur.

İclasda Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev "Əmək pensiyaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin mahiyyətindən söhbət açıb. O, Prezidentin müvafiq fərman və sərəncamları ilə 2018-ci ildən başlayaraq ölkədə sosial islahatların həyata keçirildiyini, bugünədək dörd dərin sosial islahatlar zərfinin qəbul edildiyini və bunun nəticəsində 4 milyondan çox soydaşımızın pensiyalarının, əməkhaqlarının, müavinətlərinin, təqaüdlərinin, ünvanlı sosial yardımlarının və digər sosial təminatlarının yüksəldiyini nəzərə çatdırıb.

Bildirilib ki, Azərbaycan Prezidenti tərəfindən qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında təqdim edilən "Əmək pensiyaları haqqında" Qanunda nəzərdə tutulan dəyişiklik də bu proseslər çərçivəsində hazırlanıb. Layihədə təklif edilən dəyişikliyə əsasən əmək pensiyasının minimum məbləği 2025-ci il fevralın 1-dən 320 manat məbləğində müəyyən olunur. Layihə qəbul olunub.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsindən bəhs edib.

Qeyd olunub ki, ölkədə sahibkarlığın inkişafının stimullaşdırılması məqsədi ilə 2015-ci il noyabrın 1-dən etibarən qanunun 2.1-ci maddəsində göstərilən yoxlamalar istisna olmaqla digər yoxlamalar dayandırılmışdır. Təklif olunan dəyişikliyə həmin müddətin 2026-cı il yanvarın 1-dək uzadılması nəzərdə tutulur. Müzakirələrdən sonra qanun layihəsi səsə qoyularaq qəbul edilib.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri

Azər Əmiraslanov Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında (üçüncü oxunuş) qanun layihəsinə dair məlumat verib.

Bildirilib ki, hazırda müdafiə və dövlət təhlükəsizliyi məqsədləri üçün istifadə olunan texnika və texniki vasitələrin, onların ehtiyat hissələrinin, xüsusi proqram təminatlarının və silah-sursatın müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan tərəfindən verilmiş təsdiqedic sənəd əsasında idxalı və satışı ƏDV-dən azad edilir. Təklif olunan qanun layihəsinə əsasən bu səlahiyyətin Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna da verilməsi nəzərdə tutulur. Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul olunub. İclasda Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Bəhruz Məhərrəmov Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi (1-ci oxunuş) barədə məlumat verib. O, sənədin "Dövlət satınalmaları haqqında" yeni Qanunun icrası məqsədilə hazırlandığını, layihədə həm cinayət, həm də inzibati məsuliyyətə səbəb olan dövlət satınalmaları haqqında qanunvericiliyin pozulması hallarının yeni qanunun tələblərinə uyğun olaraq müəyyən edildiyini söyləyib.

Dəyişikliyə əsasən, dövlət satınalmaları haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə cinayət məsuliyyəti Cinayət Məcəlləsinin 308.2.1-ci - 308.2.3-cü maddələrində nəzərdə tutulan əməllər nəticəsində xeyli miqdarda zərər vurulduqda yaranır. İnzibati Xətalər Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliyə əsasən isə dövlət satınalmaları haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə inzibati tənbeh, bu pozuntu halları Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələrinə əsasən cinayət məsuliyyətinə səbəb olmadıqda tətbiq edilir. Layihədə inzibati məsuliyyətə cəlb etmə müddətinin artırılması da təklif edilir. Müzakirələrdən sonra qanun layihəsi 1-ci oxunuşda qəbul edilib.

Gündəliyin on dördüncü məsələsi olan "Sosial sığorta haqqında" Qanunda və Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi (1-ci oxunuş) ilə bağlı Əmək və sosial siyasət komitəsinin üzvü Nigar Məmmədova məlumat verib. O, vurğulayıb ki, sənədin əsas məqsədi əlilliyi olan şəxslərin vergi inzibatchılığının sadələşdirilməsi və onların özünüməşğulluq təşəbbüslərinin dəstəklənməsidir.

Bildirilib ki, layihədə nəzərdə tutulan dəyişikliklər nəticəsində əl işlərinin satışından əldə olunan gəlirdən ödəmə mənbəyində 2% dərəcəsi ilə verginin tutulması təmin ediləcək, satışın həyata keçirilməsi üçün xüsusi elektron portal yaradılacaq, əl işlərinin satışını həyata keçirən əlilliyi olan şəxslər portalda qeydiyyatdan keçəcək, əl işlərinin satışından əldə olunan gəlirdən vergilər çıxıldıqdan sonra əlilliyi olan şəxs üçün açılmış bank hesabına köçürüləcək, portalda qeydiyyatdan keçmiş əlilliyi olan şəxslər vergi orqanlarında qeydiyyatdan keçmək, vergi hesablaşmaq, vergi hesabatları tərtib etmək və vergi orqanına təqdim etmək kimi işlərdən azad olacaq, bu işlər portal vasitəsilə elektron qaydada onların əvəzinə həyata keçiriləcək, həmçinin əl işləri

nin satışından əldə olunan gəlirlər məcburi dövlət sosial sığorta haqqı hesablanmayan gəlir növlərinə aid ediləcək. Nigar Məmmədova vurğulayıb ki, bu layihə ilə əl işlərinin satışını həyata keçirən əlilliyi olan şəxslər üçün yeni vergilər müəyyən olunmur. Layihə 1-ci oxunuşda qəbul olunub.

Növbəti məsələ olan "Tibbi sığorta haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi (birinci oxunuş) ilə bağlı Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov məlumat verib. Komitə sədri bildirib ki, layihə icbari tibbi sığortanın tətbiqindən məmnunluq səviyyəsini təmin etmək, habelə ilkin tibbi sanitariya yardımının təkmilləşdirilməsi üçün zəruri tədbirləri görmək, əhalinin həssas təbəqəsinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədi ilə təklif olunub. Bu baxımdan "Tibbi sığorta haqqında" Qanunun 16.4.4-1-ci və 16.4.5-ci maddələrinə müvafiq dəyişiklik edilərək bu qanunun müştərek maliyyələşmə məbləğinə aid hissələrinin tətbiqinin 2026-cı il 1 yanvar tarixindən həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Həmçinin 15-28.4-cü maddənin ləğv edilməsi ilə tibbi xidmətlərin icbari tibbi sığorta vəsaiti hesabına təmin edilməsi zamanı, sığortaolunanların ixtisaslı həkim yardımını üçün inzibati ərazi vahidindən asılı olmayaraq müştərek maliyyələşmə məbləği tətbiq edilmədən müraciəti sadələşdirilir. Qanun layihəsi 1-ci oxunuşda qəbul olunub.

Mənzil Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi sosial kirayə müqaviləsi əsasında dövlət və ya bələdiyyə mənzil fondundan yaşayış sahəsi əldə edilməsinin, və ya yaşayış sahəsinə ehtiyacı olan həssas kateqoriyaya aid şəxslərin uçota götürülməsinin hüquqi əsaslarının təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutur. Layihə səsə qoyularaq 1-ci oxunuşda qəbul olunub.

İlk iclasda qəbul olunan qanun layihələrinin sosial xarakterli olanları haqda qısa məlumat verdik. Sessiyanın gedişində müzakirə və qəbul olunacağı gözlənilən maraqlı qanun layihələri var ki, onlarla bağlı da ayrıca məlumat verəcəyik.

Elçin

TADEF: "Qaro Paylan kimilərinin əksinə, Qafqaz xalqları Azərbaycanın sayəsində nəhayət ki, rifaha çatacaqlar"

Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) HDP-dən olan səbik erməniasilli deputatı Qaro Paylanın Ermənistanda iştirak etdiyi bir proqramda Azərbaycan əleyhinə işlətdiyi ifadələr qəbul edilməzdir. Bu fikirlər Türkiyə-Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyasının (TADEF) mövzu ilə bağlı AZƏRTAC-a açıqlamasında yer alıb.

TADEF-in mətbuat katibi, İstanbul Türkiyə Azərbaycan Dərnəyinin (İSTAD) sədri Səfər Qaraqoyunlu Qaro Paylanın bu sözlərini bölgədə qarışıqlıq yaratmaq məqsədilə törədilən tənqib kimi qiymətləndirib: "Federasiya olaraq bu sözləri şiddətlə qınayırıq. Bölgənin sülh və sabitliyə ehtiyacı olduğu bu dövrdə, belə bir açıqlama düşmənçilikdən başqa bir şey deyil. Paylanın Türkiyə vətəndaşlığından çıxarılmasını və ən ağır şəkildə cəzalandırılmasını istəyirik. Cənubi Qafqaz xalqlarının uzun illər gözlədiyi sülhün bu qədər yaxın olduğu bir dövrdə nümayiş etdirilən bu kin və nifrət bölgəni qıcıqlandırmaqdan, bu sözləri ifadə edən kəsin bədbəxt ideologiyasının üzə vurmasından başqa bir şey deyil".

Paylanın bununla imperialist düşüncələrə xidmət etdiyini göstərdiyini qeyd edən Səfər Qaraqoyunlu deyib: "Ona xatırlatmaq istəyirik ki, ermənilərin riyakarlığı səbəbindən uzun illər öz doğma yurd-yuvalarından didərgin salınan azərbaycanlılar bu gün tarixi torpaqlarına qayıdır və bu, böyük qayıdış davam edəcək. Qaro Paylan kimilərinin dar düşüncələrinin əksinə, Qafqazda sülh və sabitlik davam edəcək, oradakı xalqlar Azərbaycanın sayəsində nəhayət ki, rifaha çatacaqlar".

Xalqın və dövlətin təhlükəsizliyi hər şeydən önəmli və vacibdir. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına görə, milli təhlükəsizliyin əsas subyektləri dövlətin və əhalinin təhlükəsizliyi, maraqlarının və tələbatlarının təmin edilməsi məqsədilə yaradılmış dövlət hakimiyyəti orqanlarıdır. Qanunvericilikdə milli təhlükəsizliyin təminatının əsas prinsipləri isə, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına və qanunlarına riayət edilməsi, milli təhlükəsizliyin vahid dövlət siyasətinə əsaslanması və onun təmin olunması istiqamətlərinin tarazlaşdırılması və əlaqələndirilməsi, milli təhlükəsizliyi təmin edən orqanlar arasında səlahiyyətlərin dəqiq müəyyən edilməsi, onların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi və həmin orqanların bir-birini qarşılıqlı surətdə operativ məlumatlandırması, milli təhlükəsizliyin təminatı ilə əlaqədar fəaliyyətin həyata keçirilməsinə nəzarət, beynəlxalq təhlükəsizlik sistemlərinin inteqrasiya, insan, cəmiyyət və dövlətin maraqları arasındakı tarazlığın saxlanması və onların qarşılıqlı məsuliyyəti və digər məsələlərdir. Müsbət və təqdirəlayiq hal ondan ibarətdir ki, ölkəmizdə xalqın və dövlətin milli təhlükəsizliyi qanunvericiliyin, eləcə də beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun olaraq təmin edilir. Ona görə də, bu gün Azərbaycan birmənalı şəkildə sabitlik adası olaraq tanınır və qəbul edilir. Lakin bəzi yerli və xarici qüvvələr Azərbaycanda hökm sürən dərin köklərə malik ictimai-siyasi sabitlikdən narahat olurlar. Çalışsınlar ki, hər cür vasitə və üsullardan istifadə etməklə mövcud sabitliyi pozmağa və ölkə daxilində milli təhlükəsizliyə xələl gətirsinlər. Çirkin məqsədlərinin müəyyən hissəsini həyata keçirmək üçün iddialar irəli sürülür ki, guya sərhədlərin bağlı qalması vətəndaşlara çətinlik yaradır.

Əhalinin təhlükəsizliyi dövlətin ali məqsədidir

İnsanların təhlükəsizliyi, sağlamlığı Azərbaycan dövlətinin qarşısında duran əsas məsələlərdən biridir. Ölkə Prezidenti, Fəxri Sərkərdə, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin həyata keçirdiyi müdrik siyasətinin ana xəttini də məhz xalqın sağlamlıq, təhlükəsiz, sosial-iqtisadi cəhətdən təmin olunması təşkil edir. "Mən tam əminliklə deyə bilərəm ki, son illər ərzində quru sərhədlərimizin bağlı olması bizi çox böyük fəlakətlərdən xilas etdi. Hətta bu gün - sərhədlər bağlı olan vaxtda təhlükəli hərə-

rəkətlər aparılır və bu hərəkatların qarşısı alınır". Bu fikirləri Prezident İlham Əliyev VII çağırış Milli Məclisin ilk iclasındakı çıxışında bildirib. Sərhədlərimizin qorunmasının bizi xarici risklərdən qoruyacağına qeyd edən Prezident İlham Əliyev onu da bildirib ki, Azərbaycanda daxili risklər yoxdur: "Azərbaycanda təhlükəsizlik, əmin-amanlıq uzun illərdir təmin edilir, sabitlik bütün dünya üçün nümunə ola bilər. Hər kəs bilir ki, əgər sabitlik olmasa, heç bir ölkə inkişaf edə bilməz. Bu gün sabitliyi pozulan ölkələrin vəziyyətini və aqibətini hər kəs yaxşı görür. Bu, təhlükəsizliyin, inkişafın, xarici sərmayenin cəlb edilməsi üçün başlıca şərtidir".

Yenicə 30 illik erməni işğalına son qoyub, ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa edən Azərbaycan dövlətinin sərhədləri açmaqla beynəlxalq terrorizminin məkrli planlarının həyata keçirilməsinə münbit şərait yaradıla bilər. Nəzərə almaq lazımdır ki, terror yuvası olan Ermənistan və Azərbaycana qarşı düşmən siyasət aparan fars- molla rejimi, eləcə də Fransa kimi qəsbkar fəaliyyətləri ilə tanınan dövlətlər ölkəmizin milli təhlükəsizliyinə qarşı məkrli planlar təşkil edir və onu həyata keçirməyə çalışırlar. Ancaq onların məkrli planlarının qarşısını almaq üçün dövlətimiz çox önəmli, vacib addımlar atır və həmin ad-

Quru sərhədlərin bağlı qalması milli təhlükəsizliyə xidmət edir

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti və Daxili İşlər Nazirliyinin Qusarda apardığı əməliyyat bir daha təsdiqlədi ki, sərhədlərin açılması ölkədə böyük terror fəlakətləri yarada bilər

dımların müsbət nəticələri də mövcuddur. Xüsusilə də, pandemiya dövründən sonra atılan mühərəqqi addımlar, verilən qərarlar əhalidə müsbət məmnunluq yaradıb. Azərbaycanda koronavirus pandemiyası ilə əlaqədar olaraq 2020-ci ilin mart ayından quru və dəniz sərhədləri bağlanıb. Hər 3 aydan bir xüsusi karantin rejiminin vaxtı uzadılır. Hazırda Azərbaycanda xüsusi karantin rejiminin müddəti iyulun 1-dək uzadılıb. Əhali arasında aparılan söhbətlərdən, eləcə də sorğulardan da məlum olur ki, cəmiyyət milli təhlükəsizliyə xidmət edən sərhədlərin bağlı qalmasını istəyir. Quru sərhədlərin açılması terrorçu dəstələrin ölkə ərazisinə daxil olaraq terror aktları və digər pozucu planlar həyata keçirmələrinə şərait yarada bilər. DTX-nin və DİN-in Qusar rayonu ərazisində keçirdiyi əməliyyat da göstərdi ki, quru sərhədlərin bağlı qalması ölkənin təhlükəsizlik məsələlərinə xidmət edir. Məlum olduğu kimi, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti və Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşları tərəfindən birgə keçirdikləri əməliyyat nəticəsində Qusarda və ətraf ərazilərdə terror aktları törətməyə hazırlaşan bir neçə terror zərərsizləşdirilib. Həyata keçirilən kompleks əməliyyat tədbirləri ilə bağlı Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti və Daxili İşlər Nazirliyinin birgə məlumatında bildirilir ki, Azərbaycan Respublikası ərazisində beynəlxalq terror təşkilatları ilə əlaqəli olan radikal dini-ekstremist qruplaşma üzvlərinin terror-təxribat əməllərinin müəyyən edilməsi və qanunazidd fəaliyyətlərinin qarşısının alınması istiqamətində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti və Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşları tərəfindən birgə kompleks tədbirlər görülüb: "Həyata keçirilmiş əməliyyat-istintaq tədbirləri ilə əvvəllər "Meşə qardaşları" adlı terror qruplaşmasının fəaliyyətində iştirak etdiyinə görə məhkum olunmuş Qədir Hacıyevin Qusar rayon sakinləri - Kamran Kərimxanov, Ümüd Gülləliyev, Valerik Adilov, Riyad Səfəraliyev, Rövşən Laçınov, Nazim Zəkiyev və qeyriləri ilə cinayət əlaqəsinə girməsi, onların birlikdə Qusar rayonu ərazisində terror aktları hazırlamaları, həmin rayonun Hil, Cibir və Yasab kəndlərini əhatə edən meşə massivində yeraltı sığınacaqlar yaratmaları, bu sığınacaqları silah-sursat, partlayıcı maddələr, texniki qurğular və digər zəruri ləvazimatlarla təchiz etmələri təsbit olunub. İlk mərhələdə, qruplaşma üzvü olan Əlipaşa Kamilovun yeri müəyyən edildikdən sonra istintaqa cəlb edilməsi məqsədilə keçirilmiş əməliyyat zamanı o, Qusar şəhərində gizləndiyi ünvanda xüsusi təyinatlı əməkdaşlara silahlı müqavimət göstərərək 2 ədəd "RGO-78" markalı əqum-

barası atmış, nəticədə xüsusi təyinatlılardan biri yaranlanmış, Əlipaşa Kamilov isə zərərsizləşdirilib".

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti və Daxili İşlər Nazirliyinin birgə məlumatında o da qeyd olunur ki, davam etdirilən əməliyyat-axtarış və istintaq tədbirləri nəticəsində Cibir kəndi yaxınlığında yerləşən meşəlik ərazidə gizli şəkildə yaradılmış sığınacaqlar və saxlanc yerləri aşkar olunmuş, həmin yerlərdə gizlənmə qanunsuz silahlı birləşmənin üzvləri - Qədir Hacıyev, Riyad Səfəraliyev, Valerik Adilov və Ümüd Gülləliyev silahlı müqavimət göstərərək partlayıcı vasitələri işə salarkən məhv olublar. "Aşkar edilmiş sığınacaqlara keçirilən baxış zamanı oradan partlayıcı qurğuların hazırlanması üçün nəzərdə tutulan torf, aseton, detonatorlar, məsafədən idarə edilə bilən partlayıcı mexanizmlər, qəlpə qismində istifadə edilən armatür və qurğuşun hissələri, 2 ədəd "Kalaşnikov" avtomatı, 3 ədəd ov tüfəngi, patronlar və avtomat güllələri, eləcə də beynəlxalq səviyyədə terror təşkilat kimi tanınmış qanunsuz silahlı birləşmənin simvolu olan bayraq müəyyən edilərək götürülüb. Həmçinin, görülmüş təxirəsalınmaz tədbirlərlə terrorçu qruplaşmanın üzvlərindən olan Nazim Zəkiyevin Hil kəndinin yaxınlığında yerləşən fermada, Kamran Kərimxanov və Rövşən Laçınovun isə Hil kəndi ərazisində gizlənmələri müəyyənləşdirilib və onlar hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarına qarşı silahlı müqavimət göstərərək zərərsizləşdiriliblər. Araşdırmalarla cinayətkar birliyə daxil olan şəxslərin dairəsi, təşkilatlanma forması, təchizatı, planları ilə bağlı detallar və dəlillər müəyyən edilib. Qanunsuz olaraq amonium-nitrat, güclü yandırıcı xüsusiyyətə malik torf, detonatorlar və od ötürən qaytanlar əldə edib onlardan istifadə etməklə kустar üsulla partlayıcı qurğular hazırlayan və onları Qusar şəhərində yerləşən "Motel" adlı qonaq evində və onun yaxınlığındakı avtoyoma məntəqəsinin damında gizlədərək saxlayan Etibar Əhmədov qeyd olunan əməlləri davam etdirərək həmin qurğuların partlaması nəticəsində xəsarət alıb. Habelə, Qusar rayon sakinləri olan Şərafəddin Mahmudov, Etibar Əhmədov və qeyri-

lərinin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmənin fəaliyyətində iştiraklarına, o cümlədən bu silahlı birləşməni partlayıcı maddələrlə və digər ləvazimatlarla təchiz etmələrinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib. Qeyd olunan cinayətkar dəstənin üzvləri - Etibar Əhmədov, Rəhim Mirzəbəyov, David Rəşidov, Şərafəddin Mahmudov, Abugül Babayev və Elçin Əlirzayev Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 28,214.2.1, 28,214.2.3, 28,214.2.6-cı (cinayətkar birlik (cinayətkar təşkilat) halında odlu silahdan və silah qismində istifadə olunan predmetlərdən istifadə etməklə dini düşmənçilik, dini radikalizm və dini fanatizm zəminində terrorçuluğa hazırlıq) və digər maddələri ilə istintaqı aparılan cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxs qismində məsuliyyətə cəlb edilərək, məhkəmənin qərarı ilə barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilib. Hazırda cinayət işləri üzrə istintaq-əməliyyat tədbirləri davam etdirilir".

Sərhədlərin açılması terrorçu qruplaşmaların müxtəlif yollarla ölkəyə sızmasına və öz fəaliyyətlərini həyata keçirməsinə imkan ola bilər

Qusar rayonu ərazisində radikal dini-ekstremist qruplaşma üzvlərinin terror-təxribat əməllərinin müəyyən edilməsi və qanunazidd fəaliyyətlərinin qarşısının alınması istiqamətində DTX və DİN əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən əməliyyat təsdiq etdi ki, sərhədlərin bağlı qalması daha böyük cinayətlərin və faciələrin qarşısının alınmasına xidmət edir. Sərhədlər açılsa radikal terrorçu qruplaşmalar müxtəlif yollarla ölkəyə sızmalarına və terror fəaliyyətlərini həyata keçirmələrinə imkanlar yarana bilər. Terror aktlarının törədilməsi, pozuculuq fəaliyyətinin işə düşməsi ölkədəki əmin-amanlığın pozulmasına, insanların rahat, təhlükəsiz yaşayışlarının alt-üst olması demək olar. Təbii ki, beynəlxalq terror təşkilatlarının istek və arzuları da məhz bu məsələlərin Azərbaycanda həyata keçirilməsidir. Quru sərhədlərin bağlı qalması həm də narkotik qaçaqmalçılığı və digər qanunsuz fəaliyyətlərin artmasına səbəb ola bilər. Sərhədlərin bağlı qalması terrorizmin qarşısını almaqla yanaşı, həm də narkotik qaçaqmalçılığın və digər qanunsuz fəaliyyətlərin aradan qaldırılmasına yardımçı olur. Həm də nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycana qonşu ölkələrdə müharibələr, münaqişələr hökm sürür. Daxili durumu ağır olan və vətəndaş müharibəsi ilə üzleşən ölkələrdə mövcuddur. Bütün bu kimi neqativ vəziyyət kütləvi qaçqın axınının yaranmasına gətirib çıxarır. Əgər Azərbaycanın quru sərhədləri açıq olarsa, o zaman ölkəmiz daha bir problemlə - qanunsuz miqrasiya axını ilə üzleşməli ola bilər. Sərhədlərin bağlı qalması isə miqrasiya axınının idarə edilməsinə şərait və imkanlar yaradır. Ona görə də, hazırkı dövərdə sərhədlərin bağlı qalması əsaslıdır və milli təhlükəsizliyə xidmət edən amildir. Sərhədlərin bağlı qalması həm də birmənalı şəkildə qaranıyyətli qüvvələrin Azərbaycana uzanan qara əllərinin kəsilməsi, bəd planlarının iflasa uğraması deməkdir.

İLHAM ƏLİYEV

A BŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi (USAİD) haqqında nə bilirik? Öncə buna aydınlıq gətirək. Rəsmi mənbələrin yazdığına görə, USAİD Amerika Birləşmiş Ştatları hökumətinin müstəqil agentliyidir, əsasən mülki xarici yardım və inkişaf köməyin idarə edilməsinə cavabdehdir. 27 milyard dollardan çox büdcə ilə USAİD dünyanın ən böyük rəsmi yardım agentliklərindən biridir və ABŞ-nin bütün xarici yardımının yarısından çoxunu təşkil edir - mütləq dollar ifadəsində dünyada ən yüksəkdir.

Konqres 4 sentyabr 1961-ci ildə ABŞ-nin xarici yardım proqramlarını yenidən təşkil edən və iqtisadi yardımı idarə etmək üçün bir agentliyin yaradılmasını tələb edən Xarici Yardım Aktını qəbul edib. Sonradan USAİD bir neçə mövcud xarici yardım təşkilatını və proqramlarını bir agentlik altında birləşdirməyə çalışan Prezident Con Kennedinin sərəncamı ilə yaradılıb. USAİD əsas diqqəti uzunmüddətli sosial-iqtisadi inkişafa yönəldən ABŞ-nin ilk xarici yardım təşkilatı oldu.

Əlbəttə, bu, yalnız rəsmi mənbələrdən əldə edilən rekvizit idi. Bəs USAİD-in o biri üzü necədir? Yardım adı altında hansı ölkələrdə qanunsuz əməllər törədib? Bu barədə sonra, əvvəlcə ABŞ-ın indiki hakimiyyətinin reaksiyasını təqdim edək. İlon Maskın rəhbərlik etdiyi

Şər yuvası dağılır

Tramp və Mask USAİD-in ləğvində ısrarlı görünürlər

dir.

USAİD-in ölmək vaxtıdır

Floridanın Respublikaçı nümayəndəsi Braynan Mast CBS-ə deyib

nezaretini təmin etmək üçün" işləyir, çünki USAİD tərəfindən idarə olunan maliyyənin yalnız 10-30 faizi yardıma gedir, bu rəqəmlər yardım mütəxəssisləri arasında şiddətli müzakirə mövzusuudur.

USAİD-in internet saytı və onun X hesabı şənbə günü sıradan çıxıb.

ABŞ Hökumətinin Səmərəliliyi Departamenti ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinə (USAİD) nəzarət etməyə başlayıb. Eyni zamanda Maskın özü də bildirir ki, bu agentlik ləğv edilməlidir. Texnologiya maqnatı və Trampın müttəfiqi Elon Mask ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAİD) "ölməsinin" vaxtının gəldiyini söyləyib. Bu, Respublika administrasiyasının 64 yaşlı agentliyi ləğv etmək və ya əsaslı şəkildə yenidən strukturlaşdırmaq istədiyinə başqa bir əlamətidir.

"USAİD cinayət təşkilatıdır" deyərək Mask bazar günü X sosial şəbəkəsində yazıb. Qeyd edək ki, prezident Donald Tramp İlon Maskı Amerika hökumətinin səmərəliliyinin artırılmasına cavabdeh olan DOGE (Hökumət Effektivliyi Departamenti) adlı agentliyin rəhbəri təyin edib. Yeni bu təşkilatın bilavasitə işi effektivliyi üzə çıxarmaq

ki, USAİD "çox güman ki, dövlət katibi Marko Rubio tərəfindən daha yaxından nəzarət olunacaqdır". Mast deyib ki, o, Rubio ilə "bu agentliklərin düzgün idarə olunmasını və

Konqresdəki tədbirlər haqqında məlumat verilmiş mənbələrə görə, USAİD-in onlarla əməkdaşı məzuniyyətə buraxılıb. Bazar günü axşam saatlarında USAİD-in daha

dən olan Demokrat senator və ABŞ Senatının Xarici Əlaqələr Komitəsinin üzvü Jeanne Shaheen deyib.

Demokratların Senatdakı əməkdaşlarının dediyinə görə, təxminən səkkiz DOGE nümayəndəsi - bəzilərinin icazəsi olan, bəziləri isə olmayan - USAİD-in baş qərargahına gələrək bütün qapılara və mərtəbələrə giriş tələb ediblər. USAİD təhlükəsizliyi onlara giriş qadağan etdikdə, DOGE rəsmiləri federal marşalları çağırmaqla hədələyiblər. Bundan sonra DOGE rəsmiləri binaların çoxuna giriş əldə ediblər. "Onlara təhlükəsizlik şöbəsi və icra katibliyi də daxil olmaqla bir neçə həssas sahəyə giriş icazəsi verildi" işçilərdən biri deyib və əlavə edib ki, onlar baş müfəttişin ofisinə daxil olmağa çalışıblar, lakin buna nail olub-olmadıqları bilinmir".

Senatorların köməkçilərinin bildirdiyinə görə, USAİD-in iki yüksək rütbəli təhlükəsizlik məmuru, o cümlədən qanunvericilik işlərində çalışan onlarla digər USAİD işçisi inzibati məzuniyyətə buraxılıb. USAİD-in hazırkı rəsmisinin sözlərinə görə, bir neçə gün əvvəl Tramp administrasiyası tərəfindən USAİD-in baş qərargah rəisi vəzifəsinə namizədliyi irəli sürülən Mett Hopson o vaxtdan istefa verib.

çox əməkdaşı söhbət otaqlarında bir-birinə korporativ e-poçta girişi itirdiklərini söyləməyə başlayıblar. Bu barədə mesajları gören USAİD-in indiki və keçmiş əməkdaşları məlumat veriblər. Bu xəbər USAİD-in daha çox əməkdaşının işdən çıxarılacağı ilə bağlı qorxuları artırıb.

Tramp eyni zamanda, USAİD-in "bir dəstə dəli radikallar" tərəfindən idarə edildiyini və onun administrasiyasının onları qovaraq agentliyin gələcəyini müəyyənləşdirəcəyini söyləyib. Maskın X postu CNN və Associated Press-in iki yüksək rütbəli USAİD rəsmisinin şənbə günü gecə DOGE işçilərinin agentliyin kompüter sistemlərinə girişinə icazə verməməyə çalışdıkları barədə xəbərlərdən sonra gəlib.

Anonim qalmaq istəyən konqresmen və Senatın iki Demokratik üzvü DOGE-nin son nəticədə USAİD sistemlərinə, o cümlədən məxfi sistemlərə çıxış əldə etdiyini təsdiqləyib. "Müvafiq icazəsi olmayan şəxslərin USAİD-in məxfi məlumatlarına, eləcə də Amerika vətəndaşlarının şəxsi məlumatlarına daxil ola biləcəyinə dair hesabatlar inanılmaz dərəcədə ciddi və görünməmiş məlumatlardır. Biz milli təhlükəsizliyimiz üçün hər hansı təsire dair cavablar axtarıyıq və hər iki senatordan bir qrup senatoru çağırıyıq". Bununla bağlı Nyu-Hempşir-

Mask USAİD barədə şərh verməyib, əvəzində USAİD-i tənqid edən yazılar dərc etməyə davam edib. "USAİD Amerikaya nifrət edən radikal solçu marksistlərin gürzə yuvasıdır" deyərək yazıb. Respublikaçı konqresmenlərdən biri USAİD-in ləğvinin nəticələri ilə bağlı narahatlığını bölüşüb. Kaliforniyadan olan Respublikaçı konqresmen Genc Kim yazıb ki, USAİD-də islahatlar diqqətlə aparılmalıdır ki, Amerikanın mövqeyi və yumşaq gücü layihələndirmək qabiliyyəti zədələnməsin.

USAİD-in istənilən əsas struktur islahatı, demək olar ki, Konqresin təsdiqini tələb edəcək. Bununla belə, Tramp rəsmi sərəncam vermədən sadəcə olaraq resstrukturalaşdırmanı elan edə bilər və bu, addımların qanuniliyi ilə bağlı daha çox suallar doğurur. Demokrat senatorlardan biri deyib ki, demokratlar respublikaçılarla danışıqlar aparır və onları administrasiya ilə əməkdaşlığa təşviq edirlər. Keçmiş USAİD rəsmiləri və yardım qrupları xəbərdar edib ki, agentliyin ləğvi qərarı inkişaf etməkdə olan ölkələrdə Çin və digər Amerika rəqiblərinin dolduracağı boşluq yaratmaqla ABŞ-ın milli təhlükəsizlik maraqlarına zərər verə bilər.

Ardı Səh. 6

Şər yuvası dağılır

Tramp və Mask USAİD-in ləğvində israrlı görünür

Əvvəli Səh. 5

Tramp-Mask cütlüyü USAİD-ə qarşı

USAİD ilə problemlər Trampın demək olar ki, bütün xarici yardım proqramlarını dondurmaq əmrindən sonra yaranıb. Fərman bir çoxu işçilərini ixtisar etmək və ya fəaliyyətini tamamilə dayandırmaq məcburiyyətində qalan beynəlxalq yardım təşkilatlarını sarsıdıb. Maliyyələşdirmənin dayandırılması ABŞ-ın ərzaq yardımının paylaşılmasından və agentliyin səhiyyə, iqlimə davamlılıq və təhsil sahəsində söylərindən asılı olan bütün

rəcəyini bildirib. Rubio indi agentliyə niyə rəhbərlik etdiyini izah edərək deyib ki, USAİD onun fəaliyyəti ilə bağlı administrasiyanın suallarını cavablandırmaqdan imtina edib və "bu dərəcədə itaətsizlik hər hansı ciddi auditin aparılmasını mümkünsüz edir".

Mask ilə münaqişə

Keçən həftə USAİD-in bir neçə onlarla əməkdaşı, siyasi partiyalara aidiyyəti olmayan karyera bürokratları inzibati məzuniyyətə göndərilib və onların e-poçt hesablarına girişi itirilib. USAİD Təhlükəsizlik Direktoru Con Voorhees və onun müavini İlon Maskın Hökumətin Effektivliyi Departamenti-

Mask, sosial şəbəkənin birbaşa səsli ünsiyyət üçün nəzərdə tutulmuş bölməsi olan X Spaces-də söhbətində prezidentin tam dəstəyi olmadan bunların heç biri edilə bilməzdi, deyib: "Mən bunu onunla ətraflı müzakirə etdim və o, bunu bağlamağımızla razılaşdı. Mən əs-

pın administrasiyası ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyində (USAİD) sui-istifadələrin siyahısını dərc edib. USAİD-in sui-istifadələr siyahısına Qvatemalada cinsiyyətin dəyişdirilməsi və "LGBT fəalliyi"na 2 milyon dollar xərcləmə daxildir. Bu barədə Ağ Evin press-revizində deyilir: "Onilliklər ərzində Birləşmiş Ştatların Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi (USAİD) amerikalı vergi ödəyiciləri qarşısında cavabdeh olaraq qalır, eyni zamanda kök salmış bürokratların bəyandiyi mənasız və bir çox hallarda zərərli layihələrə çox az nəzarət etməklə böyük məbləğdə pul xərcləyir".

USAİD-in sui-istifadələr siyahısına aşağıdakı xərclər də daxildir: Vyetnamda elektriklə işləyən avtomobillər üçün 2,5 milyon dollar;

Serbiyanın işçi qüvvəsi və biznes icmalarında bərabərliyi və inklüzivliyi təşviq etmək üçün 1,5 milyon dollar;

Misirdə turizmin maliyyələşdirilməsinə 6 milyon dollar;

Suriyadakı əl-Qaidə ilə əlaqəli yaraqlılara yüz minlərlə quru yemək;

Əfqanıstanda misli görünməmiş xaşxaş becərilməsi və heroin istehsalını dəstəkləmək üçün istifadə olunan suvarma kanallarını, kənd təsərrüfatı avadanlıqlarını və hətta gübrələri maliyyələşdirmək üçün yüz milyonlarla dollar;

Kolumbiyada "transgender operası" üçün 47 min dollar;

Peruda "transgender komiksi" üçün 32.000 dollar;

İrlandiyada "DEI musiqili" səhnələşdirmək üçün 70.000 dollar.

USAİD-ə görə Tramp-Senat qarşıdurması

Demokrat senator Brayen Schatz ABŞ prezidenti Donald Trampın Dövlət Departamentində vəzifələr üçün irəli sürdüyü bütün namizədlərin tamamilə bloklandığını açıqlayıb. Müvafiq qərar ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAİD) mümkün ləğvinə reaksiya olub. Senatorun fikrinə, agentli-

yin ləğvi qeyri-qanunidir və ABŞ-ın milli təhlükəsizliyinə xələf gətirir: USAİD federal qanunla yaradılır və Konqres tərəfindən maliyyələşdirilir, ona görə də müvafiq qanunvericilik prosesi olmadan onu ləğv etmək olmaz. "Bu avtoritar qərarlar ləğv olunmayana və USAİD fəaliyyətini bərpa etməyə nə qədər, mən Trampın Dövlət Departamentinə təqdim etdiyi bütün namizədləri bloklayıram, bu, bütün dünyada xaosa və ciddi nəticələrə gətirib çıxaracaq", - senator vurğulayıb.

Namizədlərin Senatda təsdiqlənməsi üçün səs çoxluğu lazımdır. Respublikaçıların 53 mandata var, ona görə də demokratlar təyinatı tamamilə rədd edə bilməzlər, lakin onlar prosesi gecikdirə və Tramp administrasiyası üçün işi çətinləşdirə bilərlər.

Fevralın 3-də El Salvadora səfəri zamanı Rubio jurnalistlərə deyib ki, o, USAİD-in səlahiyyətlərini icra edir və agentliyi "itaətsizlikdə" ittiham edib. "Bu nəhayət dayanacaq, bu nəhayət bitməlidir" deyib. Agentliyin Vaşinqtondakı baş ofisi bağlanıb və onun əməkdaşları evdə qalmalarını xahiş edən elektron məktub alıblar. USAİD-in sosial media hesabları da silinib, saytı da ləğv edilib.

Bundan əlavə, Maskın Hökumətin Effektivliyi Departamentinin nümayəndələri həftə sonu USAİD-in baş qərargahına baş çəkərək, məxfi obyektlərə və Amerika vətəndaşlarının məlumatlarına çıxış əldə ediblər. USAİD rəsmiləri bildiriblər ki, yüksək səviyyəli agentlik rəsmiləri Trampın 90 gün ərzində xarici yardımı dondurmaq əmrindən yayınmağa cəhd etdiklərinə görə işdən çıxarılıblar. Bir sıra digər işçilər də ödənişsiz məzuniyyətə göndərilib.

Qanunvericilərin qeyd etdiyi kimi, agentliyin taleyi yalnız Konqres vasitəsilə həll edilə bilər. Lakin Donald Tramp dərhal bu bəyanata qarşı çıxıb və bildirib ki, agentlik prezidentin fərmanı ilə yaradıldığından onun kifayət qədər səlahiyyətləri var.

V.VƏLİYEV

dünyada milyonlarla insanın rifahına təsir göstərəcək. Dövlət Departamenti həmişə USAİD-in siyasətini müəyyən edib və istiqamətləndirib. Bununla belə, agentlik əhəmiyyətli struktur və inzibati muxtariyyətə malikdir. ABŞ-ın keçmiş prezidenti Co Baydenin dövründə USAİD-in rəhbəri Samanta Pauer hətta Milli Təhlükəsizlik Şurasında da yer tutmuşdu.

Trampın andiçməsinə az keçmiş USAİD-in başına qəribə hadisələr gəlir. Dövlət katibi Marko Rubio agentliyə rəhbərlik müvəqqəti olaraq ona həvalə olunduğunu açıqlayıb. USAİD-də dünya üzrə 10 minə yaxın insan çalışır. Tramp vəzifəyə gəldikdən sonra ABŞ-ın demək olar ki, bütün xarici yardımlarının dondurulmasını əmr edib və onun administrasiyasının pulun Amerikanın ilk xarici siyasətinə uyğun bölüşdürülməsini təmin etmək üçün xərcləri nəzərdən keçir-

nin (DOGE) məsul şəxslərinin məxfi məlumatlar daxil olmaqla, agentliyin sistemlərinə daxil olmasına icazə verməkdən imtina etdikdən sonra buraxılıb. New York Times-ın qeyd etdiyi kimi, Maskın yeni Hökumətin Səmərəliliyi Departamenti bir departament deyil, əksinə, qeyri-adi səlahiyyətlərə malik olan işçi qrupudur. Trampın sərəncamı işçilərinə dövlət qurumlarına məhdudiyətsiz giriş imkanı verir. Lakin nəzəri olaraq, işçilər hələ də məxfi materiallara giriş əldə etmək üçün müvafiq icazələri almalıdırlar.

Agentlik bağlanacaq mı?

Mask X sosial mediada yazdığı bir yazıda agentliyin bağlanması ilə bağlı Tramp ilə danışdığını və onunla razılaşdığını söyləyib.

lində ondan bir neçə dəfə soruşdum ki, o buna əmindirmi, - "Bəli" cavabını aldım Ona görə də USAİD-i bağlayırıq".

Daha sonra, qalmaqalın növbəti raundunu ilk xəbər verən CNN-in xəbərlərinə cavab verən Mask USAİD-in "ölməyin vaxtıdır" deyə yazıb. Ağ Evin siyasət üzrə aparat rəhbərinin müavini vəzifəsini icra edən Stiven Miller də USAİD-i tənqid edərək, onun işçilərini çox sərbəst olmaqda ittiham edib. Trampın özü bazar günü axşam jurnalistlərə deyib ki, USAİD-i "bir qrup radikal dəlil idarə edir və biz onları oradan çıxaracağıq... və sonra qərar verəcəyik".

USAİD-in mənim səmə siyahısı açıqlandı

ABŞ prezidenti Donald Tram-

Nə qədər ki, Cənubi Qafqazda Ermənistan Azərbaycanla sülh bağlamaqdan uzaqdır, nə qədər ki, nala-mıxa vurur, sülh imitasyonu yaratmağa çalışır, silah toplayır, sərhədlərimizə yaxın ərazilərdə səngər, bunker qazır, uzunmüddətli müdafiə səddi yaradır regionda müharibə riski də daim yüksək olacaq. 44 günlük müharibənin bitməsindən 4 ildən artıq vaxt keçir. Bu müddət ərzində nəinki sülh müqaviləsi, hətta diplomatik əlaqələr də yaratmaq mümkün olardı. Amma İrəvanın ciğallığı, yeni dəstəkçi axtarışları, "for-post" imkanlarını satışa çıxarması bu ölkəyə başqa şans axtarmağa çox ciddi maneə törədir. Hakimiyyətlə müxalifətin, hakimiyyətlə kilsə və diaspor arasında baş verən fikir ayrılığı da sülhə ciddi əngəl yaradır.

Bəs məğlub Ermənistanı yenidən müharibəyə şimikləndirənlər kimlərdir və revans müharibəsində Azərbaycan üzərində qələbə qazanacağına nə qədər zəmanət verirlər. Ermənistanı təəssüfləndirəcək xəbər vermək məcburiyyətindəyik ki, bu müharibədə də məğlubiyyət payı lap çoxdur. Həm də müharibənin ağır-acısını ermənilər daha çox hiss edəcəklər. Çünki, müharibə bu dəfə Ermənistan ərazisində gedəcək. Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində getmiş iki müharibənin fəsadlarını ermənilər yaşamamışdılar, köçən də, qaçan da, öldürülən də, əsir götürülən də, yurdu talanan da azərbaycanlılar idi, ermənilərin o ağrını-acını qəbul edə bilmək problemi var idi, talanların necə bölüşdürülməsi məsələsi onları daha çox məşğul etmişdi.

Düşməncilik bu gün də davam edir, din də, kilsə də, diaspor da, lobi də, xristianlıq da özünün sərt üzünü bizə göstərmək üçün firsət gözləyir. Bəzən ermənilər belə bir idea ortaya atırlar ki, sülh üçün 17 bəndlik müqavilənin 15-i razılaşıdırılıb, gələn müqaviləni bağlayaq, sonra qalan ikisi barədə fikirləşərik. Ermənilərin xəbis, sözünün üstündə durmayan xalq olduğunu hər kəs bilir. Xüsusən də Azərbaycan xalqı bütün çəliklərinə bələddir. Ermənistanın silahlanması da bu qəbildəndir. Prezident İlham Əliyev "Rossiya Seqodnya" Beynəlxalq İnformasiya Agentliyinin Baş direktoru Dmitri Kiselyova müsahibəsində bildirib ki, Makron hökumətinin Ermənistanla tədarük etdiyi silahlar hücum silahlarıdır, öldürücüdür və Azərbaycan üçün praktiki təhlükə yaradır: "Nəzərə alsaq ki, Ermənistanla sərhədimizin uzunluğu min kilometrə qədərdir, bir çox yaşayış məntəqələri sərhədə yaxın yerləşib və bu yaşayış məntəqələrinin əksəriyyətinə keçmiş köçkünlər qayıdırlar, təbii ki, biz bu prosesi yalnız kənardan müşahidə edə bilmərik. Biz dəfələrlə Ermənistanla və onun ABŞ Dövlət Departamentindəki himayədarlarına çatdırmışıq ki, buna son qoyulmalıdır. Amma təəssüf ki, bizim səsimiz eşidilmir, Ermənistanın silahlanması prosesi sıçrayışla gedir. Biz bacardığımız qədər orada baş verənləri izləyirik. Ermənistan ərazisinin dərinliyini nəzərə alsaq, texniki baxımdan bu gün bunu etmək o qədər də çətin deyil. Əlbəttə ki, Fransa bu məsələdə liderlik edir. İkinci yerdə Hindistan, üçüncü yerdə isə ABŞ-dır. Fransa və Hindistan Ermənistanı öldürücü silahlarla təmin etdiklərini gizlətmirlər, - hətta bir növ, yəqin ki, bizim acıgımıza nümayişkarane cəsəret göstərirlər, - ABŞ isə bunu etiraf etmir. Halbuki, biz Ermənistanın hava limanlarına enən və oraya silah daşıyan hərbi nəqliyyat təyyarələrini izləmişik. Təbii ki, biz adekvat tədbirlər görməyə məcbur idik. 2025-ci ildə növbəti hərbi büdcəmiz rekord büdcə olacaq. Bu, təxminən beş milyard dollardır. Bu məbləğin ən azı 60 faizini xərcləməyə məcburuq, belə təhdidlər olmasaydı, xərcləməzdik, Qarabağın bərpasına, sosial ödənişlərə və sair

İkibaşlı oyunun çoxbaşlı üyesi

Garoy Paylanın "hazır olun" xəbərdarlığı və "dostluq" ismarıcı

üçün istifadə edərək. Lakin biz bunu etməyə məcburuq və edəcəyik. Məncə, bu, fəlakətə aparan yoldur. Birincisi, Ermənistan silahların əksəriyyətini Qərbdən pulsuz və ya kreditlə almasına, onların təbii ki, silinəcəyinə baxmayaraq, bizimlə silah yarışında tab gətirməyəcək. Hətta bu halda da bizimlə silah yarışında tab gətirməyəcəklər".

Bəli, ermənilər ikinci Qarabağ müharibəsinin və 2023-cü ilin sentyabrında keçirilən antiterror əməliyyatının nəticələrini unutmamalıdır. Başa düşməlidirlər ki, Makron rejiminin, eləcə də digər "müharibə allahları"nın dəstəyinə baxmayaraq, bizə qarşı rəhbərliyi tənqid etməyəcəklər. Biz erməni lobbisinin destruktiv fəaliyyətindən təsadüfən danışırdıq. Bu gün də Ermənistanın baş naziri və XİN başçısı ABŞ-da səfərdədir və bu çərçivədə öncə yerli ermənilərlə, daha doğrusu erməni lobbisi ilə görüşüblər. O erməni lobbisi ilə ki, yüz ildir Amerikada şad-xürəm yaşamaqdadırlar və türklərlə savaşın yüz addımlığında belə yoxdurlar. Öndə kim var, indiki Ermənistanla, o cümlədən Türkiyə və Azərbaycanda tolerantlıq mühitində yaşayanlar. Məhz xaricdəki ermənilərin fitvası ilə qonşu ölkələrlə, xalqlarla münaqişələr yaranır, müharibələrə cəlb edirlər.

Marionet Paylan

Türkiyə Böyük Millət Məclisinin erməni əsilli keçmiş deputatı Garoy Paylanın Ermənistanla səfəri müzakirələrə səbəb olub. Bir neçə gün əvvəl İrəvanın Malatya-Sebastiya inzibati rayonunda yerləşən Avetisyan məktəbində rəhbərlik yuxarı sinif şagirdlərini toplayıb hazır olmalarını tapşırıb. Məlumatla görə, bu hazırlıq Garoy Paylanın məktəbə gəlməsi üçün görülüb, lakin onun gedişi çox adamı narazı salıb. Belə ki, keçmiş deputat ziyarəti müddətində türklərlə ermənilərin mütləq barışmalı olduğunu bildirib. O deyib ki, düşmən münasibətlər artıq sonlandırılmalıdır, yeni nəsil revans düşüncəsi ilə böyüməməlidir. Çünki nəticədə ermənilər öz-

haqqı tapdılar filan. Ancaq, necə olursa açıq aşkar Türk düşmənciliyi eləməsinə baxmayaraq Türkiyə parlamentinə deputat olub, maaşı da yüksək olub. Həm deputat olub, həm də haqqının tapdığını deyir. Cənab Paylan, bəlkə Ermənistanla da birçə dəne erməni düşməni, türk deputat göstərəsən? Deputatı qırağa qoy birçə vətəndaş göstərəsən? Atəşkəs vaxtı bütün günü Qarabağda yeyib içmələr, diaspora ilə görüşlər, pul toplamalar filan. İndi görür ki, uduzurlar başlayıb ki, müharibədən ruslar qazanır, türklər qazanır, ermənilər və azərbaycanlılar uduzurlar filan.

Garoy Paylan atəşkəs vaxtı Azərbaycanın xeyrinə birçə kəlimə işlətməyib. Birçə dəfə "Qarabağda azərbaycanlılar da yaşayırdı" deməyib. Çünki, zamanında bu addımı atmayıb, ermənilərin birçə tədbirini, birçə özəl gününü qaçırmayıb. O solçu deyil, olsa-olsa ancaq daşnaq ola bilər.

Paylan haqda daha bir fakt...

Bir müddət əvvəl, yeni erməni Garoy Paylanın Türkiyənin Böyük Millət Məclisində təmsil olunduğu vaxt, hər zaman açıq ermənipərəst mövqeyi ilə diqqət çəkən bu dəfəki çıxışı yenə də şok effekti yaradıb. O, bu dəfə 1915-ci ildə türk hökuməti ilə əməkdaşlıq edən, erməni terrorçuları haqqında türk komandanlığına məlumat verən erməniləri qınayıb, bu gün də bəzi ermənilərin türk yetkililərlə əməkdaşlıq etdiyini təəssüflə vurğulayıb: "24 aprel 1915-ci ildə həbs ediləcək erməniləri siyahıya alan Tələt Paşa ilə əməkdaşlıq edən ermənilər var idi. Təəssüf ki, bu gün də var". G.Paylanın açıqlamasından belə məlum olub ki, millət vəkili 1915-ci il olaylarında erməni terrorçuları haqqında türk yetkililərinə məlumat verilməsini düzgün hesab etmir və bu gün də türk hökuməti ilə ermənilərin əməkdaşlıq etməsinə təəssüf doğuracaq hadisə hesab edir. Xatırladaq ki, xarici ölkələrə səfərlərində Türkiyə haqqında kəskin ittihamlar səsləndirən G.Paylan Ermənistan-Türkiyə sərhədlərinin açılmasının da əsas tərəfdarlarından biridir.

Ermənistan cəmiyyəti, ermənilər kələfin ucunu itirib. Çünki illər uzunudur yalanlar, xülyalar, saxta tarix əsasında yaşayıb, tərbiyə olunublar. Bu günlərdə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan "Erməni tarixi"nin 2-ci cildinin birinci hissəsini oxuyub bitirdiyini deyərək, ondan alınacaq dərsdən danışır: "Bu kitab Ermənistan Respublikasının maraqları baxımından hazırlanmayıb. Biz tarixdən bir dərs aldığımız real Ermənistan ideologiyası. Əminəm ki, bu, bütün vətəndaşlar, cəmiyyət və xalq üçün ümumdövlət dərsinə çevrilməlidir. Onun praktiki əhəmiyyəti var". O əlavə edib ki, məktəblərdə tədris olunan fənn "Ermənistan tarixi" adlanmalıdır: "Bu, çox mühüm ideoloji və fəlsəfi məsələdir".

Bu onu göstərir ki, Ermənistan elitası yeni fəlsəfi-ideoloji konsepsiya hazırlayaraq, ona da "Ermənistan tarixi" adını verib. Deməli, "Erməni tarixi" fənninin uydurma, saxta, xülya olduğu qədər siyasi, iqtisadi, mədəni, milli, coğrafi, humanitar və başqa baxımlardan zərərvericiliyi də təsdiqlənir.

Və sonda...

Baş nazir Nikol Paşinyanın sözlərinə görə, 44 günlük müharibədən keçərək, bizim müstəqil, suveren dövlətə sahib olmaq imkanımız var. Bu barədə o, ABŞ-da erməni icmasının nümayəndələri ilə görüşdə bildirib. "Mən də istəməzdim ki, bu təhlillərdən nəticə çıxaraq ki, qurbanlar əbəddir. Mən bu mövqə ilə razı deyiləm. Bu mövzu haqqında uzun müddət düşündüm və mənə bu fədaqanlıqların Ermənistan Respublikasının müstəqilliyi və suverenliyi naminə verildiyi qənaəti formalaşdı. Biz bu qurbanın gücündən istifadə etməyə diqqət yetirməliyik. Bu, asan olmayacaq", - Paşinyan bildirib.

V.VƏLİYEV

Sadə yas mərasimlərinə qayıdaq: Unudulmağa qoymayaq!

V YAZI

Bu gün hər kəsi narahat etməli olan ən vacib məsələlərdən biri yas mərasimlərinin israfçılığa açdığı qapıdır. Bu, elə bir qapıdır ki, onu açan özümüzü, bağlayan da özümüz olmalıyıq. Çünki digər məsələlər kimi, yas mərasimlərinin də belə "müsairləşməsinin" səbəbkarı bizik. Necə ki, toylarımızda qədim adət-ənənələri ixtisara sal-sala gedirik, özümüz "yeniliklər" kəşf edib toylara daxil edirik, necə deyirlər, toyları əndazədən çıxarıyıq, yas mərasimlərinin də "müsairləşməsinin" səbəbkarı bizik.

İllərdir ki, bu mövzu ətrafında müzakirələr, mübahisələr gedir, lakin sanki bəhsəbəslək, "qonşudan geri qalma" prinsipi, "adım-sanım var" iddiası bu müzakirələrin qarşısına keçir və necə deyirlər, bildiyimiz elə biləyimizdə qalır.

Ən pisi isə ondan ibarətdir ki, neçə illərdir, yas mərasimlərini bu şəkllə salsaq da, bunun yaxşı hal olmadığı barədə çağırışlar olsa da, yazılar yazılsa da, hələ ki, deyilənləri nə eşidən, nə də əməl edən var. Bəs belə isə biz itir-itirə haraya gedirik? Nə vaxt papağımızı qarşımıza qoyub fikirləşəcəək, əldən gedən adətlərimiz, mentalitetimiz üçün narahat olacağıq.

Toy və yas mərasimlərinin keçirilməsi üçün ictimai fikir, qənaət olmalıdır. Yeni bunu cəmiyyət, insanlar formalaşdırdığı kimi, yeni tətbiq edilənlərin qarşısını da onlar almaldır. Necə ki, yas mərasimləri ilə bağlı bir neçə il bundan öncə Naxçıvanda, Bakının bir çox kəndlərində, o cümlədən Sağan, Balaxanıda, həmçinin Şirvan zonasında, Qazax, Şəmkir, Tovuz rayonlarında qaydalar tamamilə dəyişdirildi, təmtəraqlı ehsan süfrələri yığışdırıldı, deməli, başqa bölgələrdə də bunu etmək mümkündür.

Ağsaqqal olan yerdə, Allah var, deyirlər

İllərdir, mətbuatın bu məsələ ilə əlaqədar müntəzəm mübarizə aparılması sayəsində hələ indi bir qədər sadələşdirilib yas mərasimlərində açılan ehsan süfrələri. Bir neçə il əvvəl isə bu süfrələr toy mərasimlərini xatırladırdı.

Süfrələrdən, necə deyirlər, quş südü eskik olardı. Lakin hələ də ölkənin hər yerində insanlar dədə-baba qaydasına qayıtmaq fikrində deyillər.

Məsələn, maddi imkanları yaxşı olanlar ata-anası dünyasını dəyişəndə onlara dəbdəbəli yas qurur, ehsan süfrəsi açır. Sabah isə bir kasib ailənin ezizi dünyasını dəyişəndə "qonşudan geri qalma" prinsipi işə düşür, bu ailənin imkansız övladı bankdan kredit götürməli olsa da, bu yas mərasimini də həmin zəngin ailənin açdığı süfrəyə bənzətməyə çalışır. Beləliklə də bütün cəmiyyət sabahı gün eyni ehsan süfrəsini açmaq məcburiyyətində qalır.

Bunun bir sonunun olması kimi düşündürməlidir? Əlbəttə ki, ağsaqqalları, din xadimlərini. Onların tövsiyəsi, məsləhəti, xalqa çağırışı olmadan bu işləri sahmana salmaq mümkün deyil. Neçə ki, illər öncə kəndlərimizdə ağsaqqal, ağbirçəklər olardı, bir elin toyu da, yası da onların məsləhəti, yol göstərənliyi ilə düzülüb-çoşulardı, müasir dövrdə də biz həmin ənənələrə söykənməsək, bir də baxıb görəcəyik ki, bütün dəyələrimiz əlimizdən gedib.

Ağsaqqal olan yerdə Allah var, deyirlər. Ağsaqqal sözü eşidilməyən yerdə isə həmişə pərakəndəlik, hərc-mərclik yaranar. Yarandı da. Elə ki, hər kəs özünün ağsaqqalı, ağbirçəyi oldu, bax, toylarımız da, yaslarımız da bu günə qaldı. Toyların adət-ənənə ritmi pozuldu, yaşlara məxsus qaydalar gündən-günə dəyişdi.

Maraqlıdır, yas mərasiminə əzizini itirmiş insanların dərdinə şərik olmağa gedirik, yoxsa yeyib-içməyə? Bax bu sualı özümüz özümü versək, cavabı inanıram ki, hər kəs üçün aydın olacaq. Biz əlbəttə ki, kiminsə dərdinə şərik, acılı günündə onun təsəllivericisi olmağa çalışırıq. Belə isə dəbdəbəli

ehsan süfrələrinə ehtiyac varmı? Axı ağzımızda yas mərasimi deyirik. Burada insanın boğazından bir qurtum suyun neçə keçə bilməsi də illərlə yaranan, lakin cavabı tapılmayan suallar silsiləsindəndir.

O belə etdi, mən niyə etməyim?..

Toy və yas mərasimlərinin hər ikisi belədir ki, burada ümumi qaydalar olmasa, kim nə bilir, onu da edəcək, ətrafdakı insanlar da "o belə etdi, mən niyə etməyim?" deyəcək. Məhz buna görə də ümumi qaydalar həm insanların, həm də adətlərin xilas yoludur.

İllər öncə Naxçıvanda və eləcə də digər bölgələrimizdə sadəliyi özünə qaytarılmış yas mərasimlərində ehsan süfrələri ilə bağlı ümumi qayda qoyuldu: bir növ xörək, halva, çay, xurma, limon. Yəni bu qayda ilə bir neçə növ xörək, meyvə, çərəz, konfet-şokolad, müxtəlif şirniyyatlar süfrələrdən götürülmüş, ixtisar edilmiş oldu. Maddi imkanları olan da, olmayan da eyni süfrəni açdı. Artıq illərdir ki, bu qayda yas mərasimlərində hökm sürür. Ağsaqqalların, din xadimlərinin nəzarəti ilə dəyişməz olaraq qalır. Deməli, bunu digər şəhər və kəndlərdə də etmək mümkündür.

Bu bir tərəfdən əsrlərdən üzübəri gələn adət-ənənələrimizin qorunmasına xidmət edirsə, digər tərəfdən maddi imkanları çox və az olan insanların hüquqlarının qorunmasına xidmət edir. Kasıb ailələrin banklardan kredit götürüb ehsan verməsinin, sonra da min arşın quyunun dibinə yuvarlanmasının qarşısını alır.

Onu da vurğulamaq yerinə düşər ki, Naxçıvanda nəinki yas mərasimlərinin ehsan süfrəsi qaydaya salınıb, hətta qəbirlərin də müəyyən ölçülər daxilində hazırlanması illər öncədən qüvvədədir. Hər bir qəbir eyni ölçüdə hazırlanır və üzərində qəbirüstü sərda-bələrin ucaldılması, qəbir ətrafına hasarların çəkilməsi qadağan edilib. İndi Naxçıvanda hansı qəbiristanlığa gətirilsən, orada bir nizam-qayda görmək mümkündür. Artıq Naxçıvanda illər öncə qəbiristanlıqlardakı varlı-kasıb məsələsi, fərqlilik də aradan qalxıb. Naxçıvanlılar buna "eyniyyət" prinsipi ilə nail olublar.

Lakin hələ də ölkənin əksər şəhər və rayonlarında qəbiristanlıqlardakı dəbdəbəli qəbirələr insanlar arasında fərqlilik prinsipini göstərir. Kiminin qəbir daşı göyə ucalır, kimininki isə torpaqdan bir qarış baş qaldırır.

MƏTLƏB
Metlebsalohov@mail.ru

Bahalı məzar daşları, cənnət üçün 7 minlik rüşvət, internet əsrinin ÖLÜLƏRİ...

Mən yazıma onunla başlayım ki, internet əsrində cənnətə getmək üçün fırıldaqçılara 7 min manat ənam verənləri, ölüsünə 25-30 min manatlıq başdaşı qoyduranları, məzarlıq başında şəhərcik yaradıb ora internet çəkdi-rənləri, məzar başında bahalı çilçiraqlar və oturmaq üçün son dəb oturmaqlar quraşdıranları, "dini toy" adı ilə eşşək anırtısı çıxarıb cibini pullarla dolduranları, tort kəsib ətrafında dövrə vurub mahni oxuyanları gördəndən sonra, rəhmətlik Cəlil Məmmədquluzadə yaşasa yəqin ki, **birəcə bunu deyirdi - ÖLÜLƏR!**

Əslində, o kişinin qoyub getdiyi zamandan bəri ancaq qazalaq- faytonu bahalı avtomobillərlə, balaca kənd evlərini 20-25 mərtəbəli göydələnlə "novostroykalar"la, "poçt qutusu"nu da internet, tik-tok və vətçapla əvəzləmişik, başqa heç bir dəyişiklik filan yoxdur. Yəni edə bildiyimiz bunlardır. Amma əsrlərdir tərgidə bilmədiyimiz, həmişə əzabını çəkdiyimiz əsas məsələ yenə yüz illərdir bizimlə yol gəlir. Heç cürə dəyişə bilmədiyimiz, daha doğrusu xilas ola bilmədiyimiz bir məsələ qalır - DÜŞÜNCƏ VƏ HƏYATA BAXIŞIMIZ! Bax, bu məsələdə indi əvvəlkindən daha pis axsayırıq. Nə düşüncəmizdə dəyişiklik var, nə də həyata baxışımızda. "Poçt Qutusu"ndan ötən əsrlərdə bütün millətlər və xalqlar çox dəyişdi, yeniləndi, təkmilləşdi, bir bızdən başqa. Bızdən qat-qat geridə olan xalqlar başa düşdülər ki, ziyanlarına nədir, xeyirlərinə nə, necə qabağa getmək olar. Onların əksinə olaraq təkəcə biz özümüz - özümüzdə düşmən olmağı, qabağa gedənməyimizin ayağından tutub dala çəkməyi, bir-birimizə ürək yandırmaq əvəzinə bir-birimizi didişdirməyi tərgidə bilmədik.

Dəqiq yadımdadır, 2020-ci ildə, pandemiyanın qızgın vaxtı Bakıda qoruyucu maska tapmaq qızıl tapmaqdan çox qəliz idi. Qəhətə çəkmişdilər apteklərdə qoruyucu maskaları. Sən demə, yerli işbazlar bu qoruyucu maskaları qanı bahasına iranlılara satmağa girişmişdilər. "Millət necə tərəcə olursun nə işim var, düşmənlərə möhtac olursun nə işim var" məsəli yenə iş başında idi. Tanış "təfəkkür", tanış tamahkarlıq...

Nə isə gələk Mətləb. Mətləb də odur ki, son günlər ölkə mətbuatında bahalı başdaşları qoyanlar barədə yazılar hər gün çoxalmaqdadır. Bir para gerizəkəli, dünyagörüşü və savad problemi olanlar guya əzizlərini "qiymətə mindirmək" üçün başlayıblar 25-30 min manatlıq başdaşları qoydurmağa. Hətta bunu səviyyəsi efilərdə milyonlarla insanın qarşısında deməkdən utanmırlar. Sanki fəxr ediləni, rəhmətə gedən atası üçün əsl övladlıq edirmiş kimi qürərlinəsi iş görüblər. Ay düşük gedə, axı sağlığında qara qəpik qiymət qoymadığın çuvalsız atana ən bahalı mərmərdən baş daşı qoymaqla ölmüş dədənimizi "qiymətə mindirirsən", yoxsa sadəcə özünə reklam qazanırsan? Axı bu cahil və gerizəkəli imic sənə nəyinə gərəkdir? Bu savadsız gedə-güdə yığını trilyardollar cah-cəlal sahibi olan Səudiyyə şahzadəsinin yarım metrlik sadə ağ daşdan olan məzarını heç görüblərmi? Türkiyəli məşhur milyarderlərin, böyük sənət adamlarının məzarlarını necə, görüb seyr ediblərmi? Əlbəttə, rüşvətlə, onun-bunun haqqını yeməklə milyonlar yığımaqdan, sosial şəbəkələrdə "maska tutmaq"dan, cinsi azlıqlara sponsorluq etməkdən başları ayılsa, dünyada olub- keçənlərdən xəbərdar olarlarsa...

Görün din-iman necə ucuzlaşdırılıb ki, Həcc, Kərbəla, Məşhəd ziyarətləri əməlli-başlı biznes və qanı-qiymətinə turistik qazanc mənbəyinə çevrilib. İndi bu yerlərə bir nəfər üçün gediş-gəliş haqqı fantastik qiymətə təklif edilir. Həcc ziyarəti bir nəfər üçün 10 min manata, Ümrə-Kərbəla ziyarəti 3500 manata başa gəlir. Məgər bu qədər pulu turistik ziyarət xətrinə, səni "Kərbəla", "Hacı" çağırırsınlar deyərək bələrin, farsların büdcəsinə xərcləməyə dəyərmi? İnternet əsrində dini bu şəkildə başa düşən, cənnətə düşmək üçün hansısa fırıldaqçıya 7 min manat rüşvət verən cəmiyyətin anlamalı olduğu bir həqiqət var: Allahı sevmək, ona sevgisini göstərmək üçün ilk növbədə ƏMƏL İBADƏTİ etməlisən. Gözəl əməl sahibi olmaq, Allahını daima başının üstündə görmək və hər gün vicdanının səsinə qulaq asmaq üçün sə min kilometrə yol qət etməyə, ərəbin, farsın xəzinəsinə hər il yüz minlərlə ödəməyə ehtiyac yoxdur...

Bu məsələnin də yoluna qoyulması günün vacib şərtidir.

Müsəlman ölkələrinə nəzər salaq

Mənbələrdən əldə etdiyimiz məlumata əsasən bu gün əhalisinin əksəriyyəti müsəlman olan ölkələrin hər birində dəfndən sonrakı yas mərasimləri İslami qaydalar əsas götürülməklə keçirilir. İran İslam Respublikası, Küveyt, Qatar, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Sudan, Nigeriya, Əfqanıstan, Liviya, Banqladeş, Pakistan, İndoneziya, Türkiyə, İordaniya, Bəhreyn, Oman və Yəməndə yas mərasimlərinin keçirilməsində xüsusi qanunauyğunluq hökm sürür. Bu ölkələrdə İsla-

İndi Camaldın kəndində də keçirilən yas mərasimlərində yalnız çay süfrəsi olur. Həmçinin yas mərasimlərinin üç, yeddi, qırx və il mərasimlərində də stolun üstündə digər qidalar olmur, yemək verilmir.

Həm Mahmudkənd, həm də Camaldın sakinləri deyir ki, bu qaydalara əməl etməyən hər hansı bir yas sahibinin mərasimində din xadimləri və kənd ictimaiyyəti iştirak etməyəcək. Budur, bax, qaydalar bu cür tətbiq olunmalıdır: el birliyi, el qərarı ilə. İndi gəl, görək, bu qaydaları kimse poza bilərmi?

Ağsaqqal sözüne ehtiyacımız var

Həm toyların, həm də yasların necə keçirilməsini biz müəyyən etməliyik. Bu, inzi-

mın təbliğ və təlqin etdiyi kimi yas saxlama müddəti üç gündür. Bu müddətdən artıq yas saxlamağın haram buyurulduğu ölkələrdə yaslar ya dünyasını dəyişmiş insanların evlərində, ya da məscidlərdə saxlanılır. Digər teokratik ölkə olan Səudiyyə Ərəbistanında isə dəfndən sonra ümumiyyətlə, heç bir mərasim keçirilmir.

Əksər müsəlman ölkələrində yas mərasimlərində təmtəraqdan qaçılır. Yalnız üç gün müddətində başsağlığı üçün gələn qonaqlara su, xurma verilir, yaxud da ölənin şəxsin qonşuları tərəfindən yemək bişirilir və qonaqlara paylanılır. Başsağlığı üçün gələn ziyarətçilər arasında ölənin ailəsinə kömək üçün maddi vəsait toplanır. Vəfat etmiş şəxsin əşyaları və geyimləri kasıb insanlara verilir ki, bu da dünyasını dəyişmiş şəxsin o dünyada mükafatlandırılacağı inancı ilə bağlıdır.

Türkiyə Respublikasında şəxs dünyasını dəyişdikdən sonra ona cənazə namazı qılınır, dəfn olunur və vəfat edənin ailəsinə əksər başsağlığı ilə dəfn mərasimi zamanı verilir. Dəfndən sonrakı üç gün ərzində başsağlığı məqsədi ilə vəfat edən şəxsin evinə baş çəkilir. Bu zaman gələn şəxslərə xüsusi yemək süfrəsinin açılması kimi adət mövcud deyildir.

İran İslam Respublikasında yas mərasimləri məsciddə, həm də qabaqcadan elan olunan müəyyən gün və saatda keçirilir. Şəhərin hər yerində elanlar yazılır, tanışlara xəbər göndərilir və üç-dörd saat ərzində məsciddə yemək-içməksiz mərasim keçirilir.

Livanda, Suriyada, İraqda keçirilən yas mərasimlərində mərhumun dəfndən sonra ətrafda yaşayan insanlar və qohumlar mərhumun ailəsinə düyü, yağ və s. göndərir və bu yeməkləri mərhumun evində hazırlamaq üçün müəyyən şəxslər təyin edirlər. Hətta əksər yerlərdə hüzür sahibinə heç bir yemək qayğısına qala bilmədiyi üçün hazır yeməklər də göndərən olur. Məclislər qurulur, məclisi aparan din xadimi yuxarı başda əyləşir, Quran tilavət edir və İslam dini haqqında gələn qonaqlara məlumat verir. Qonaqlar da ev sahiblərinə başsağlığı verib mərhumun ruhuna Fatihə oxuyurlar. Suriyada yas mə-

rasimləri zamanı gələn şəxslərə sadəcə qəhvə təklif olunur. Livanda və İraqda məclisə gələn qonaqlara çay, su və halva paylanılır.

Göründüyü kimi, dünyanın müxtəlif müsəlman ölkələrində yas mərasimləri İslami qaydalara uyğun olaraq keçirilir. İsrafdən uzaq, ifratçılığa yol vermədən təziyə saxlanılır. Mərasimlərdə Qurani-Kərimin qiraəti əsas yer tutur.

Bəs belə olan təqdirdə bizdə nə üçün İslami qaydalar dəyişib? Buna kim və nə üçün yol açıb?

3, 7, 20, 40, cümə axşamları, qara bayram, ildönümü

Üç gün başsağlığından sonra 7, 20, 40, cümə axşamları, qara bayram və ildönümünə ehtiyac varmı? Söz yox ki, vəfat edən şəxsin ailəsi, əzizləri onu bir ömür unutmayacaq, istedikləri vaxt da ailə daxilində xatirəsini ana bilirlər. Lakin yuxarıda adını sadaladığım mərasimlərin keçirilməsinə düşüncəm nədir, heç bir ehtiyac yoxdur. Çünki bunların hər biri böyük israfçılıqdır və xüsusilə də kasıb ailələr üçün böyük çətinliklə, xərcəborca düşməklə başa gələn mərasimlərdir.

Naxçıvanda Şərur rayonunun Mahmudkənd kəndinin əhalisinin birgə qərarı ilə yas mərasimlərində ehsan verilməsi qadağan edilib. 2023-cü ilin 10 sentyabrından etiba-

rən kənd ərazisindəki 3, 7 və 40 mərasimlərində ehsan verilməməsi, əvəzində isə başsağlığına gələn üçün yalnız çay süfrəsi açılması qərarına gəlinib və tətbiqinə başlanılıb. Bu, əlbəttə çox təqdir olunaçaq bir qərardır. Biz bunu çoxdan gözləyirdik. Axır ki, Mahmudkənd ağsaqqalları bu qərara gəldi və çoxsaylı kənd

bati şəkildə mümkün deyil. İctimai rəylə, qərarla, ağsaqqal sözü, məsləhəti ilə bu qaydaları öz əvvəlki halına qaytara bilərik.

Düşünürəm ki, Azərbaycanın bütün bölgələrində ağsaqqallar, din xadimləri bu məsələyə münasibət bildirməlidir. Onlar bəzi bölgələrimizdəki nümunələrdən istifadə etməklə, bu qaydaları digər şəhər və kəndlərdə də tətbiq etməklə yas mərasimlərinin özünəməxsusluğunu xilas etmiş olurlar.

Sadəəcə bir yerə yığış, qərar qəbul etmək lazımdır. Ümidvarıq ki, artıq zəhərlənə də bildiyimiz yas mərasimlərinin ehsan süfrələrində dəyişiklik etməyin vaxtı çatmışdır.

əhalisini böyük bir problemdən azad etdi. Daha doğrusu, əsl yas mərasiminin, süfrəsinin necə olmasını gündəmə gətirdilər.

Daha sonra, iki il öncə isə Naxçıvanın Culfa rayonunun Camaldın kəndində yas mərasimlərində ehsan verilməsini israfçılıq hesab edən, bəzən mərasim üçün bişirilən yemək və halvanın artıq qaldığından narahat olan sakinlər buna son qoymağa qərar verdilər.

Və bəlkə də yas mərasimlərindən sonra toy mərasimlərinə də qayıtmış olarıq. Şad günümüzün rəmzi olan toylara da əvvəlki vüsətini, zəngin adət-ənənələrimizi qaytara bilərik. Bunlar bizim əlimizdədir. Belə isə, nəyi gözləyirik?..

Sadə toy və yas mərasimlərinə qayıdaq. Onları unudulmağa qoymayaq!

Mətanət Məmmədova

Gənclər hər bir dövlətin, millətin gələcəyidir. Gələcək uğurlarını təmin etmək istəyən hər bir dövlət gənclərinə diqqət göstərməlidir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin ən həssas yanaşdığı mövzulardan biri gənclərdir. Ölkədə gənclərin inkişafı, sosiallaşmağı fonunda mühüm addımlar həyata keçirilir. SİA dövlətin gənclər siyasəti və gənclərə qarşı göstərilən diqqətlə bağlı gənclərin fikirlərini öyrənib.

ATGTİ-nin Mətbuat Katibi Fidan Əzizova: "Azərbaycanda gənclərə göstərilən diqqət və qayğı dövlət siyasətinin strateji istiqadını

mətlərindən biridir. Gənclərin intellektual, sosial və mədəni inkişafını təmin etmək məqsədilə müxtəlif proqramlar və institusional mexanizmlər tətbiq olunur.

Təhsil, elm, innovasiya və məşğulluq sahələrində gənclərin potensialının üzə çıxarılması üçün genişmiqyaslı layihələr həyata keçirilir. Onların peşəkar bilik və bacarıqlarının artırılması, müasir texnologiyalara inteqrasiyası və yaradıcı təşəbbüslərinin dəstəklənməsi prioritet məsələlərdən biridir. Gənclərin sosial rifahının yüksəldilməsi istiqamətində də mühüm addımlar atılır. Dövlət tərəfindən həyata keçirilən proqramlar onların karyera imkanlarını genişləndirməklə yanaşı, fərdi inkişafına da dəstək verir. Eyni zamanda, gənclərin ictimai həyatdakı fəallığını artırmaq, onların dövlət idarəçiliyində və qərar qəbul etmə prosesində iştirakını təmin etmək məqsədilə müxtəlif təşviqedic mexanizmlər mövcuddur.

2 Fevral - Gənclər Günü, ölkəmizdə bu diqqət və qayğının bariz nümunəsidir. Bu gün Azərbaycan gəncləri innovasiya, elmi tədqiqat, mədəniyyət və idman sahələrində global arenada öz sözünü demək iqtidarındadır. Onların bilik və bacarıqları, sosial məsuliyyəti və vətənpərvərliyi Azərbaycanın davamlı inkişafına xidmət edir. Bu münasibətlə bütün gəncləri təbrik edir, yeni nailiyyətlər və uğurlar arzulayıram!".

Turə Rəcəbova: "Ölkəmizdə hər il 2 Fevralda Gənclər Günü qeyd olunur və bu, gənclərə göstərilən diqqət və qayğının əks etdirir. Gənclərin inkişafı üçün dövlət tərəfin-

dən müxtəlif proqramlar və layihələr həyata keçirilir, onlara təhsil, peşə bacarıqları qazandırılır və sağlam həyat tərzini təşviq edilir. Eyni zamanda, gənclər üçün könüllük fəaliyyətləri önəmli yer tutur, çünki bu fəaliyyətlər onların sosial məsuliyyətini artırır, şəxsi inkişafını dəstəkləyir və liderlik bacarıqlarını inkişaf etdirir. Cənab Prezident İlham Əliyev gənclər siyasətini uğurla davam etdirir, gənclərə xüsusi diqqət ayırır və onların sosial layihələrdə aktiv iştirakını dəstəkləyir. Bu siyasət, Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1997-ci ildə

"Azərbaycan gəncliyində özünə, öz gücünə, istedadına inam hissi artıb"

əsasını qoyduğu gənclər siyasətinin nəticəsidir. Cənab Prezidentin təşəbbüsləri nəticəsində, Azərbaycan gəncliyi həmin istiqamətdə daha fəal və təsirli bir rol oynamağa davam edirlər. Gənclər Günü bu inkişafın və dəstəyin simvolu olaraq hər il qeyd olunur. Azərbaycan Respublikasında gənclərə verilən dəstək, onların ölkə həyatında mühüm yer tutmasına şərait yaradır".

"Vətəndaş Cəmiyyətində Debat" İctimai Birliyinin İctimaiyyətlə əlaqələr üzrə meneceri Fatimə Mirzəyeva: "Hər il fevralın

2-si Azərbaycanda Gənclər Günü kimi qeyd olunan bu tarix 1997-ci ildə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin fərmanı ilə təsis edilib və ölkədə gənclərə göstərilən diqqət və qayğının bariz nümunəsidir. Dövlət siyasəti çərçivəsində gənclərin təhsil, inkişaf və ictimai fəallığına geniş imkanlar yaradılır. Gənclər siyasətinin əsas məqsədi gənclərin potensialını üzə çıxarmaq və onları ölkənin inkişafında fəal iştirak etməyə təşviq etməkdir. Hər il minlərlə gənc müxtəlif təqaüd və qrant proqramlarından yararlanaraq öz ideyalarını reallaşdırır.

Dövlət gənclərin xaricdə təhsil alması, innovativ layihələr reallaşdırması və startaplar qurması üçün geniş imkanlar yaradır. Gənclərin natiqlik, liderlik və analitik düşüncə bacarıqlarının artıran qurumlardan biri də "Vətəndaş Cəmiyyətində Debat" (DVC) İB-dir. DVC müxtəlif debat turnirləri, təlimlər və layihələr vasitəsilə gənclərin intellektual və sosial inkişafına töhfə verir. Təşkilat, həmçinin, gənclərin şəxsi təşəbbüslərini reallaşdırmaq üçün geniş dəstək göstərir.

Azərbaycanda gənclərə göstərilən bu

diqqət onların ölkənin inkişafında aktiv iştirakına şərait yaradır. Dövlət və qeyri-hökumət təşkilatlarının birgə səyi ilə gənclər üçün daha çox imkanlar açılır və onların potensialı maksimum dərəcədə dəyərləndirilir".

"Vətəndaş Cəmiyyətində Debat" İctimai Birliyinin Milli Debat Proqramının üzvü Əflatun Əliyev: "2 Fevral Gənclər Günü

Azərbaycanda gənclərə göstərilən diqqət və qayğının təzahürüdür. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1997-ci ildə təsis olunan bu əlamətdar gün gənclərin cəmiyyətdəki roluna xüsusi önəm verir. Heydər Əliyev gənclərin vətənpərvər ruhda formalaşması və təhsil imkanlarının genişləndirilməsi üçün mühüm addımlar atmışdır. Prezident İlham Əliyev bu siyasəti uğurla davam etdirərək gənclərin inkişafına yönəlmiş dövlət proqramlarını həyata keçirməkdədir. Gənclər Fondunun yaradılması istedadlı gənclərin dəstəklənməsinə xidmət edir. "Azərbaycan Gəncliyi 2017-2021-ci illərdə" Dövlət Proqramı gənclərin bilik və bacarıqlarının inkişafına töhfə vermişdir. Dövlətin gənclərə göstərdiyi qayğı onların beynəlxalq arenada Azərbaycanı layiqincə təmsil etməsinə şərait yaratmışdır. Xüsusilə Qarabağ Zəfərində gənclərin fəal iştirakı və Vətən sevgisi bu qayğının bəhrəsi olmuşdur. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə gənclər siyasəti ardıcıl və məqsədyönlü şəkildə davam etdirilir. 2 Fevral Gənclər Günü dövlətin gənclərə verdiyi dəyərin rəmzi olaraq xüsusi əhəmiyyət kəsb edir".

Gənclərin Anti-Narkomaniya İctimai Birliyinin İdarə Heyətinin üzvü Xəyal Məmmədliyev: "Prezident cənab İlham Əli-

yevin gənclərə dəstək və diqqət göstərməyinin nəticəsidir ki, bu gün Azərbaycan gəncliyində özünə, öz gücünə, istedadına inam hissi artıb. Bu, hər bir Azərbaycan gəncliyində, eyni zamanda, onların bu ölkə üçün dəyərli vətəndaş olmaları inamını daha da gücləndirib.

Əsas Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan siyasi kurs bu gün Prezident cənab İlham Əliyevin tərəfinizdən uğurla davam etdirilir. Ölkəmizdə həyata keçirilən gənclər siyasəti, bu sahədə atılan addımlar və qəbul olunan qərarlar gələcəyə hesablanmış uğurlu strategiyanın təzahürüdür. Azərbaycan gəncliyi bu gün ölkənin ictimai həyatının bütün sahələrində aktiv fəaliyyəti ilə seçilsə, siyasi, iqtisadi, humanitar, sosial la-

ayihələrin həyata keçirilməsində mühüm rol oynayırsa, bu, birbaşa dövlət gənclər siyasətinin effektivliyinin göstəricisidir. Bu gün münasibətlə Azərbaycan Gənclərini təbrik edirik, fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayırıq. Eşq olsun Azərbaycan Gənclərinə! Yaşasın müstəqil Azərbaycan!".

Gənclərin Anti-Narkomaniya İctimai Birliyinin Mətbuat Katibi Lalə Səfərova:

"Əsas Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dövlət gənclər siyasəti bu gün uğurla davam etdirilir. Azərbaycanın ilbəil artan iqtisadi qüdrəti gənclərin fiziki, intellektual və mənəvi inkişafının təmin olunması, sosial problemlərinin həlli, innovativ ideya və təşəbbüslərinin dəstəklənməsi, bilik və bacarıqlarının üzə çıxarılması istiqamətində daha təsirli tədbirlər görməyə, irimiqyaslı proqram və layihələr reallaşdırmağa imkan verir.

Təqdirləyiq haldır ki, bu gün cəmiyyətin ən fəal hissəsi olan gənclər respublikamızın

sosial-iqtisadi və ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak edirlər. Onlar elm, təhsil, mədəniyyət, idman və hərbi quruculuq sahəsində uğurlar qazanaraq Azərbaycanın dünyada tanınmasına, Vətənimizin müdafiəsinə, ərazi bütövlüyümüz və dövlət müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsinə layiqli töhfələrini verirlər".

Ayşən Vəli

Artıq insan haqları, demokratiya və plüralizm kimi ali dəyərlərin qoruyucusu deyil, hansısa dövlətlərin, siyasətçilərin "buyruq qulu" kimi tanınan Avropa Şurası Parlament Assambleyası (AŞPA) Azərbaycana qarşı ədalətsiz və qərəzli mövqeyini qətiyyətlə gizlətmir və hətta açıq şəkildə nümayiş də etdirir. Siyasi təzyiqlər sayəsində bir qrup deputatın Azərbaycan nümayəndə heyətinin qurumdan uzaqlaşdırılmasına səs verməsi, heç də bütün nümayəndə heyəti üzvlərinin ölkəmizlə bağlı bu qərarın lehinə səs verməməsi, hətta bəzi dövlətlərin nümayəndə heyətlərinin AŞPA sədrinə müraciət edərək, bu cür yanaşmanın qəbul edilməzliyini xatırlatması fonunda, məhz ölkəmizlə bağlı həmin qərarın dəyişdirilməməsi ədalətsizliklə yanaşı, həm də çox ciddi səhvdir. Başqalarının gözündə tük axtaran AŞPA-nın məhz həmin səhvin fonunda da öz gözündə bu boyda "tiri" görməməzliyə vurması ikiüzlülükdür. Bu yekəlikdə səhvin, bu boyda ədalətsizliyin, qərəzin ardınca yenə də Azərbaycanı "hədəfə almaq" və yenə də həqiqətləri, reallıqları görməməzliyə vuraraq, ədalətsizcəsinə, qərəzli şəkildə mövqə sərgiləmək həmin qurumun ikiüzlülükdən əl çəkmək fikrində olmamasını təsdiqləyir.

AŞPA öz imicini, öz nüfuzunu qorumaq fikrində olsaydı qərəzli yanaşmasından, ədalətsizlikdən əl çəkməli idi

Sözsüz ki, AŞPA kimi bir qurum öz imicini, öz nüfuzunu qorumaq fikrində olsaydı, ikiüzlü təşkilat kimi tanınmaq istəməsəydi, ilk növbədə, birmənalı qarşılanmayan qərəzli yanaşmasından, ədalətsizlikdən əl çəkməli idi. İlk növbədə Azərbaycana qarşı obyektivlikdən uzaq qərarların qəbul edilməsindən çəkinməli, siyasi təzyiqlər sayəsində bəzi deputatların ölkəmizə qarşı hazırladığı qondarma sənədləri araşdıraraq, təhlil edərək, nəticə çıxarmalı, gündəliyə çıxarılmazdan öncə də həmin məsələlər ətrafı müzakirə edilməli idi. Əgər həmin qurum bütün bunları etmədən, kimlərsə oyununa alət oldu, Azərbaycana qarşı qaraxma kampaniyalarına son qoymaq əvəzinə, həmin kampaniyalara qoşuldu, deməli, öz imicini, öz nüfuzunu belə hesaba almıdı və ədalətsizliyi, qərəzliliyi fonunda məntiqli olaraq, məhz bir daha ikiüzlü təşkilat kimi tanındı.

Hər zaman demokratiya və insan haqlarından bəhs edən, lakin özünün istəmədiyi nəticələrlə qarşılaşdığı zaman fərqli yanaşmanı, istədiyi mövqeyi sərgiləyən AŞPA özünün ədalətsiz, qərəzli bir qurum olduğunu nümayiş etdirir ki, buna ikiüzlülükdən başqa heç bir ad vermək olmaz. Əgər həmin qurum ikiüzlülük etməkdən çəkinməsəydi, istədiyini yox, demokratiyanı, insan azadlığını, plüralizmi "görməyə gözü" olardı və belə müsbət hallara, dəyərlərə tamamilə pozitiv yanaşardı. Ən azından ədalət prinsiplərinə və xüsusən də qanunun aliliyinə hörmətlə yanaşardı. Amma biz bunun tamamilə əksini müşahidə edirik. Görürük ki, qanunları, ələlxüsus da beynəlxalq normaları belə ayaqlar altına atmaq belə həmin qurum üçün artıq adi hala çevrilib.

Ən təzadlı məqam odur ki, indi özlərinin ortaya qoyduğu qanunları heç özləri belə hesaba almırlar

Qanunvericiliyə görə, barəsində sanksiya çıxarılaçaq ölkənin nümayəndə heyəti toplantıda iştirak etmədiyi halda, hansısa ölkənin nümayəndə heyəti olmadığı halda, həmin ölkə haqqında hər hansı bir qərar verilməz. Bu qanunvericiliyi biz "icad" etməmişik və öz istədiklərimizi tələb etmək kimi bir iddiada da deyilik. Məsələ burasındadır ki, bunu da, bu qanunu da "avropalılar" özləri yazıblar və ən tizadlı məqam odur ki, indi özlərinin ortaya qoyduğu qanunları heç özləri belə hesaba almırlar. Çox təəssüflər olsun ki, Avropa yenə

AŞPA ədalətsizliyi və qərəzliliyi fonunda İKİÜZLÜLÜK

də öz yazdığı prinsipləri belə pozaraq, Azərbaycana qarşı çıxış edir və ölkəmizdə arzuolunmaz şəxs sayılan avropalı parlamentarilərə qarşı çıxarılan "persona non-grata" haqqında qərarın dəyişdirilməsini, seçkilərin yenidən keçirilməsini, eyni zamanda da həbsdə olan jurnalistlərlə bərabər, hətta erməni terrorçularının da qeyd-şərtsiz azad edilməsini tələb edir.

Yenə də qeyd edirik ki, toplantıda iştirak etməyən ölkə barədə belə bir qərar qəbul edir, yenə də əvvəlki kimi, qanunvericiliyə məhəl qoymadan, qanunu hesaba belə almadan, beynəlxalq normaları ayaqlar altına ataraq, Avropa Parlament Assambleyası səhvə yol verir. Daha doğrusu, AŞPA məhz Azərbaycana qarşı münasibətdə şəvh etməkdə davam edir. Həm ədalətsizlik edir, həm qərəzlilik nümayiş etdirir, həm də qanunsuzluğa yol verir və bununla da təbii ki, növbəti dəfə də ikiüzlülük edir. Yəni, bu təşkilatın ikiüzlülüüyü davam etməkdədir. Üstəlik, terrorçunun cəzalandırılmasının lehinə olmalı halda, buna əks mövqə sərgiləyir. Maraqlıdır, terrorçuların azad edilməsini, özü də qeyd-şərtsiz azad edilməsini tələb etməyə ikiüzlülükdən başqa nə ad vermək olar və bunun özü də ikiüzlülük deyilmi? Əlbəttə ki, ikiüzlülükdür...

Müharibə cinayətinə yol vermiş qatillərin azad edilməsi çağırışı heç bir normaya sığışmır

Düz 30 ilə yaxın müddət ərzində birçə dəfə də olsa Azərbaycanla bağlı hansısa bir məsələdə yekun qərar verməyən, eləcə də Ermənistanı hər hansısa bir şəkildə qınamayan Avropa Şurası indi nə yaman "fəallaşmaq" fikrinə düşüb və belə "çanfəşanlıq" etməsinin ikiüzlülükdən başqa adı nədir? Azərbaycan torpaqlarında cinayətlər törədənərin, mülki vətəndaşları qətlə yetirənərin, heç bir normalara sığışmayan şəkildə Gəncədə, Bərdədə yaşayan dinc sakinlərin üzərinə qadağan olunmuş bombalar yağdırılanların, Qarabağda hər cür cinayətlərə imza atanların müdafiəsinə qalxmaq nə deməkdir? Azərbaycan xalqına və dövlətinə qarşı ağır cinayətləri nəzərə almamaq ədalətsizlikdir. Müharibə cinayətlərinə yol vermiş qatillərin azad edilməsi çağırışı heç bir normaya sığışmır. Dinc sakinlərin yaşadığı yaşayış məntəqəsinə raket atmaq əmrini verdiyi öz dili ilə təsdiq edən Arayik Arutyunyan, canlı şahidlər tərəfindən Azərbaycanlı əsirlərə qarşı amansızlıqla və vəhşicəsinə davrandığı bildirilən Arkadi Qukasyan, terrorçuluğu maliyyələşdirən Ruben Vardan kimilərinin müdafiə etmək beynəlxalq normalara hörmətsizlik olmaqla yanaşı, həm də ikiüzlülükdür. Ən böyük ikiüzlülük isə məhz bu

boyda cinayətləri görməməzliyə vuraraq, Azərbaycanda demokratiya və insan hüquqlarının vəziyyəti barədə danışmaq, bu istiqamətdə çağırışlar etməkdir. Çünki ikiüzlülüüyün ən aydın təzahürü məhz qatilləri, işğalçıları müdafiə edərək, işğala, haqsızlığa məruz qalan tərəfi ədalətsizcəsinə və qərəzli şəkildə hədəfə almaq, qınamaq, həmin tərəfə insan haqları barədə çağırışlar etməkdir.

Cinayətlərin qurbanı olan dinc vətəndaşların haqq və hüquqları barədə qətiyyətlə düşünmək istəmərlər və utanmadan insan haqlarından danışsınlar

Mühakiməsi davam edən Arayik Arutyunyan kimi birinin müharibə cinayətlərinə əl atması nəticəsində dinc sakinlərin tələf olması, həyatlarını itirməsini nəzərə belə almayanlar həmin o müharibə cinayətlərinin qurbanları olan dinc vətəndaşların haqq və hüquqları barədə qətiyyətlə düşünmək istəmərlər və bununla belə utanmadan insan haqlarından danışsınlar. Özü də məhz Azərbaycana ünvanlanaraq. Bax elə ən böyük ikiüzlülüüyün biri də budur. Əgər AŞPA ikiüzlülük etməsəydi, ilk növbədə terror qurbanlarının, həmçinin qanunsuz erməni dəstələri tərəfindən basdırılan minaların, sursatların partlaması ilə həyatlarını itirən, sağlamlığından məhrum olan insanların haqlarını müdafiə edərdi. Hələ də Ermənistan tərəfi Azərbaycana mina xəritələrini verməyib, vermək fikrində də deyil və bunu heç AŞPA dilə belə gətirmək istəmir. Məgər ermənilərin bir zamanlar ərazimizdə olan qanunsuz silahları tərəfindən basdırılan minaların partlaması nəticəsində həyatından və sağlamlığından məhrum olanlar üçün insan haqları barədə düşünməməlidirmi? Əgər düşünməlidirsə, niyə bu barədə birçə kəlmə də deyilmir, qərar qəbul olunmur və Ermənistan tərəfinə hansısa tələb irəli sürülmür? Yox əgər düşünməli deyilsə, bunun neyi insan haqları sayılır və bunun əsl adı elə ikiüzlülük olmamalıdır?

Cinayətkarları, caniləri, qatilləri müdafiə edənlərin kimə və nəyə qulluq etdikləri bəllidir

Avropalı Parlamentarilərin utanmadan erməni əsilli hərbi canilərin, müharibə cinayətlərində şübhəli bilinənlərin azadlığa buraxılmasını tələb etmələri AŞPA adlı bir qurumun da, onun belə bir tələblə çıxış edən deputatlarının da deqradasiyaya məruz qalmasının

göstəricisidir. İstənilən halda, AŞPA deputatlarının terrorçulara, müharibə cinayətləri törədən canilərinə azadlıq istəməsi onların hansı "səviyyədə" və hansı dərəcədə ikiüzlü olmasını göstərən məqamdır. Həmin o parlamentarilər yaxşı olar ki, ya ikiüzlülüklerini, ya da insanlıq əleyhinə olan şeytana qulluq etdiklərini etiraf etsinlər. Onsuz da cinayətkarları, caniləri, qatilləri müdafiə edənlər bunu etməsələr də kimə və nəyə qulluq etdikləri bəllidir. Nə qədər ikiüzlülük etsələr də məntiqli reallıq belə təsdiq edir ki, işğalçıyı yox, işğala məruz qalana, zərərçəkəni hədəfə almaq, məhz tələblər irəli sürmək absurd görünür.

Soyqırımlar törətmiş, bəşəri cinayətə yol vermiş şəxsləri siyasi məhbus kimi təqdim etmək, qələmə vermək həyasızlığın son həddidir

Xocalı faciəsinin timsalında bir sıra soyqırımlar törətmiş, bəşəri cinayətə yol vermiş şəxsləri siyasi məhbus kimi təqdim etmək, qələmə vermək həyasızlığın son həddidir. Hərbi cinayətlər törədən caniləri siyasi məhbus adlandırmaq, onların azadlığa buraxılmalarına çağırış etmək həmin deputatların "kimliklərini" ortaya qoyur. Yəni, ikiüzlü olduqlarını ifşa edir. Canilərin, cinayətkarların azadlığa buraxılması tələbini irəli sürənlər, bunu da hələ bir insan haqları kimi göstərməyə çalışanlar beynəlxalq hüquqa, beynəlxalq konvensiyalara, insan hüquqlarına da hörmətsizlik etməklə daha bir ikiüzlülük edirlər. Belə bir tələbin, xüsusən də beynəlxalq hüquqa, beynəlxalq konvensiyalara, insan hüquqlarına hörmətsizlik etməklə daha bir ikiüzlülük fonunda ortaya çıxan tələbin Azərbaycan üçün zərər qədər də məhiyyəti yoxdur və bu səbəbdən də həmin tələbləri məntiqli əsaslı olaraq rədd edir. Ümumiyyətlə, ölkəmiz bundan sonra həmin o ikiüzlülüüyü özü üçün adi hal hesab edən təşkilatla əlaqələrdə belə maraqlı deyil.

İkiüzlü bir təşkilatın qəbul etdiyi "sifarişli qətnamə" heç bir hüquqi əsası olmayan bir kağız parçası sayılır

Əslində, Cənubi Qafqazın daha bir ölkəsi olan Gürcüstan üçün də həmin qurumla əlaqələr tamamilə maraqsızdır və təsadüfi deyil ki, hər iki qonşu ölkənin məhz AŞPA ilə münasibətləri az qala yox dərəcəsindədir. AŞPA ilə münasibətləri "sifırı yaxınlaşan" ölkələrin sayı getdikcə artmaqdadır və görünür, həmin o ikiüzlülüüyü fonunda gələcəkdə daha da artacaq və bunun da həmin o qurum üçün nə demək olduğu bəllidir. Bir sıra dövlətlərin maraqlarını ölkəmizə təbiiq etməyə cəhd göstərən, xüsusən də Fransa kimi dövlətlərin əlində oyuncağa çevrilən, insanlıq əleyhinə cinayətlər törətmiş şəxslərə azadlıq çağırışı edən bir beynəlxalq təşkilat Azərbaycandan nələrisə tələb etmək, Azərbaycana qarşı ölçü götürmək məsələsini irəli sürmək haqqını çoxdan itirmiş sayılır. İndi həmin qurum terrorçuların dəstəkçisi kimi bir ikiüzlü təşkilat adını qazanıb və bu adın sahibinin mövqeyi də, münasibəti də, qərarları da bizim üçün qətiyyətlə maraqlı deyil və belə bir qurumun qəbul etdiyi "sifarişli qətnamə" də ancaq heç bir hüquqi əsası olmayan bir kağız parçası sayılır.

İnam Hacıyev

Müstəqillik rəmzlərimizdən olan üçrəngli bayrağımız qürurumuz, varlığımızdır və Vətən torpağı üzərində məğrur-məğrur, azad dalğalandıqca var olacağıq. Bu gün Vətən torpağının hər bir yeri milyonlarla insanı bir amalla, bir məsləklə birləşdirən Azərbaycan bayrağına bürünüb. Bütövlüyümüzün simvolu olan millətimizin imzasını dünyada təsdiqləyən bu bayraq tarixində əzəmətli, möhtəşəm olan günlərini yaşayır. Ən müqəddəs rəmzlərdən olan bayraq millətin varlığının, mövcudluğunun sübutu, müstəqil dövlətə sahib çıxmaq bacarığının əsas göstəricisidir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yadigarı olan Dövlət Bayrağı 1918-ci il noyabrın 9-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin iclasında qəbul edilib. 1920-ci il aprelin 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqut etməsi və Sovet hakimiyyətinin qurulması ilə üçrəngli bayrağımızın yüksəklikdə dalğalanmasına sədd qoyulsa da, bu, xalqın tefəkküründə dərin iz salmışdır. Hər kəs bu böyük amalla Azərbaycan bayrağının Vətən torpağında dalğalanması arzusu ilə yaşamışdı. Yalnız 70 ildən sonra Azərbaycanın üçrəngli bayrağı milli şüurun oyanışı ilə yenidən Azərbaycan xalqının milli müstəqilliyinin və iradəsinin ifadəsi kimi dalğalanmağa başladı. 1990-cı illərin çətin, ağır günlərində Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Naxçıvanda mühüm dövlətçilik fəaliyyəti həyata keçirilərək, milli dövlətçilik ənənələrinin əsası qoyuldu.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında qeyd olunduğu kimi, "Azərbaycan Respublikasının dövlət rəmzləri - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gerbi və Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himnidir". Müasir dünyada müstəqil Azərbaycan dövlətinin rəmzləri onun dövlətçilik əlaməti olmaqla yanaşı, ölkənin tarixi keçmişindən gələn və gələcəyə istiqamətlənən özünəməxsusluğunu əks etdirir. Ən müqəddəs rəmzlərdən olan bayraq millətin varlığının, mövcudluğunun sübutu, müstəqil dövlətə sahib çıxmaq bacarığının əsas göstəricisidir.

İllər uzunlu müstəqilliyə doğru gələn yolda Azərbaycan Respublikasının üç rəngli bayrağı ikinci dəfə qaldırıldı. Ulu Öndər Heydər Əliyev deyirdi: "Gərək hər bir evdə Azərbaycan Bayrağı olsun, hər bir ailə Azərbaycan Bayrağına itaət etsin. Bu bayraq gərək hər bir ailənin həyatının əziz bir hissəsi olsun".

Düz 71 il sonra Ümummilli Lider Heydər Əliyevin uzaqgörən zəkası və əzmi ilə Naxçıvanda dalğalandırıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yadigarı olan həmin bayraq 1990-cı il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə keçirilən sessiyada Naxçıvan Muxtar Respublikasının Dövlət Bayrağı kimi təsdiq edildi. 1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan Respublikası Ali Soveti bu bayrağın yenidən Azərbaycanın Dövlət bayrağı kimi qəbul edilməsi haqqında qərar qəbul etdi. Sonralar Ümummilli Lider bu barədə deyirdi: "Mən belə fikirdəyəm ki, Naxçıvan MR Ali Məclisinin qəbul etdiyi qərarlar Azərbaycan Respublikasının işinə çox təsir etdi və Azərbaycan rəhbərliyi bir neçə belə qərarın qəbul edilməsində məcburiyyət qarşısında qaldı. Naxçıvan Muxtar Respublikasının üzərində bu bayraq 1990-cı il noyabrın 17-də, Azərbaycan Respublikasında isə 1991-ci il fevralın 5-də dalğalandı".

"BİZİM BAYRAĞIMIZ CANIMIZDIR, ÜRƏYİMİZDİR"

Bayrağımızda olan hər bir rəng Azərbaycan xalqına məxsus dəyərləri özündə ehtiva edir. Göy rəng Azərbaycan xalqının türk

Bayraq milli həmrəyliyimiz, varlığımızdır!

mənşəli olmasını göstərir, türkçülük ideyası ilə bağlıdır. Qırmızı rəng müasir cəmiyyət qurmaq, demokratiyanı inkişaf etdirmək, bir sözlə, müasirləşməni və inkişaf istəyini ifadə edir. Yaşıl rəng isə islam sivilizasiyasına və islam dininə mənsubluğun göstəricisidir. Demək, bayrağımız üzərindəki hər bir rəng Azərbaycan tarixindən danışır. Bayrağımız qürur mənbəyimizdir və and yerimizdir. Müqəddəs varlıq olan üçrəngli bayrağımıza and içirik. Bu gün hər bir vətəndaşın üzərində ciddi mənəvi məsuliyyət var. Hər bir vətəndaş bu yükü öz çiyinlərində hiss etdikcə, onun dövlətçilik idealları püxtələşir. Azərbaycan xalqının türk milli mədəniyyətinin, müsəlman sivilizasiyasının və müasir Avropa demokratik əsaslarının simvoluna çevrilən, azadlıq eşqimiz olan üçrəngli bayrağımız bu gün göylərə yüksəlib.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ildə Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışından sonra Dövlət Bayrağı milli suverenliyin simvolu və rəmzi kimi təsdiq olunub, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı haqqında çoxsaylı normativ aktlar qəbul edilib. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dövlət rəmzlərinə böyük diqqət göstərir. Ən yüksək zirvələrdə dalğalanan üçrəngli bayrağımız Azərbaycan dövlətinin gücünü və xalqımızın milli birliyini nümayiş etdirir. Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində bildirib: "Bayrağımız qürur mənbəyimizdir. Bizim bayrağımız canımızdır, ürəyimizdir".

Müasir dövrümüzdə Dövlət Bayrağımız dünyanın müxtəlif ölkələrində dalğalanır. Respublikamızın dövlət qurumlarının və diplomatik nümayəndəliklərinin binaları üzərində ucalır. Mötəbər mərasimlərdə və yarışlarda Azərbaycan Bayrağının dalğalanması hər kəsdə qürur doğurur. Yüksəklərdə dalğalanan bayrağımız hər birimizə qürur, böyük iftixar və azadlığın dərin hisslərini yaşadır.

MİLLİ SUVERENLİYİN SİMVOLU

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycanda siyasi xəttini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin milli ideyalara bağlılığı həm də üçrəngli bayrağımıza münasibətdə açıq-aydın görünür. "Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı haqqında Əsasnamə"yə edilmiş əlavə və dəyişikliklərin təsdiqlənməsi, "Azərbaycan Respublikası Dövlət bayrağının istifadəsi qaydaları haqqında" Qanunun imzalanması da bu yüksək ehtiramın

ifadəsidir. Bu gün Azərbaycan Ordusunun sahib olduğu güc də Onun bayrağına olan dərin məhəbbətdən və sədaqətdən qaynaqlanır. Azərbaycan əsgəri vətənimizin suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunması ilə bağlı şərəfli əsgəri vəzifəsini yerinə yetirməyə başlayarkən, müqəddəs bayrağımıza and içir. Azərbaycanın Dövlət bayrağı milli suverenliyin simvolu kimi ölkəmizin bütün vətəndaşları üçün müqəddəs dövlətçilik rəmzlərindən birinə çevrilib. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yadigarı olan üçrəngli bayrağımızın bu gün Qarabağda, Şərqi Zəngəzürdə, Şuşada dalğalanması hər bir vətəndaşımıza qürur hissi yaşadır. Artıq hər kəs əmindir ki, bayrağımız işğaldan azad olunmuş əzəli, tarixi torpaqlarda da əbədi olaraq dalğalanacaq.

"XANKƏNDİ ŞƏHƏRİNİN MƏRKƏZİ MEYDANINDA AZƏRBAYCAN BAYRAĞI QALDIRILDI"

15 oktyabr 2023-cü il Xankəndi, Xocavənd, Ağdərə və Xocalının Azərbaycanın

şəhərləri kimi bayrağımıza büründüyü gün kimi təqvimə yazıldı.

"Bu gün tarixi bir gündür. Bu gün Xankəndi şəhərinin mərkəzi meydanında Azərbaycan bayrağı qaldırıldı. Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm. Bu günü biz 30 ildən çox gözləmişdik. Ancaq hər birimiz, əminəm və inanırıdım ki, bu gün gələcək". Bu sözləri Xankəndi şəhərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Dövlət Bayrağını ucaldıqdan sonra xalqa müraciətində bildirib: "İyirmi il bundan əvvəl Prezident kimi öz vəzifə borcunu yerinə yetirməyə başlayanda qarşıma bir nömrəli vəzifə qoymuşdum ki, Azərbaycan bayrağı o vaxt işğal altında olan bütün ərazilərdə, bütün torpaqlarda, bütün şəhər və kəndlərdə qaldırılsın. Hər gün, hər saat biz bu müqəddəs məqsədə doğru girdik. Hər gün biz bu müqəddəs anı yaxınlaşdırırdıq...". Dövlət başçısı vurğulayıb ki, biz bu gün buradayıq, Xankəndidəyik, Xankəndinin mərkəzindəyik, Azərbaycan Gerbi, Azərbaycan Bayrağı altında. Bu, böyük xoşbəxtlikdir və tarixi hadisədir. Bu tarixi biz yaşamışıq, bu tarixi biz yaratmışıq. Azərbaycan xalqı elə bir Qələbə qazanıb ki, həm dillər əzbəri olub, həm də bu Qələbə əbədi bizimlə olacaq. Bu Qələbə bizim tariximizdə əbədi olacaq. Bizdən sonra gələn nəsillər bu Qələbə ilə əbədi və haqlı olaraq fəxr edəcəklər".

Prezident müraciətini bu sözlərlə yekunlaşdırıb: "Əziz həmvətənlər, bu meydanda bu gün durmaq böyük xoşbəxtlikdir, böyük fərəhdir, qürur mənbəyidir. Mən qürur hissi ilə Azərbaycan bayrağını bu gün qaldırmışam və doğma xalqıma bir daha demək istəyirəm ki, biz bu Qələbəyə layiqlik. Azərbaycan xalqı bu Qələbəni öz qanı, canı bahasına

əldə etmişdir. Bu gün burada qaldıracağım bayraq burada əbədi dalğalanacaq və biz burada əbədi yaşayacağıq. Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır!"

Yüksəklərdə dalğalanan bayrağımız hər birimizə qürur, böyük iftixar və azadlığın dərin hisslərini yaşadır.

Zümrüd BAYRAMOVA

“İster ”Human Rights Watch”, istərsə də Avropa Şurasının Azərbaycanla bağlı mövqeyi ikiüzlülüğün və qərəzin növbəti nümayişidir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Rəşad Bayramov deyib. O bildirib ki, hər iki qurum indiyə qədərki fəaliyyətləri ilə anti-Azərbaycan mövqeyində dayandığını dəfələrlə sübut edib: “Bu təşkilatlar ”demokratiya” və ”insan haqları” pərdəsi altında gizlənərək öz bəyanatları ilə Azərbaycana təzyiç götürməyi hədəfləyirlər.

Görünən odur ki, ayrı-ayrı beynəlxalq qurumlar Azərbaycanın müstəqil siyasət yürütməsini heç bir halda həzm edə bilmirlər. Hər kəs yaxşı başa düşür ki, Azərbaycana qarşı həyata keçirilən bu fəaliyyət heç də insan haqları ilə bağlı deyil. Bu, müstəqil bir dövlətə qarşı təzyiç və şantaj kampaniyasıdır.

İnsan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində ixtisaslaşan bir sıra beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatlarının müxtəlif qrupların sifarişi əsasında və müəyyən ianələrin qarşılığında bu və ya digər ölkələri hədəfə alan fəaliyyət sərgilədiyi məlumdur. ”Human Rights Watch” da belə təşkilatlardan biridir. Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda əldə etdiyi uğurlar, ölkəmizin dünyada getdikcə artan nüfuzu, siyasi arenada söz sahibinə çevrilməsi bir çox anti-Azərbaycan dairələrin, erməni lobbisini na-

“AŞPA-nın son qətnaməsi qərəzin daha bir açıq nümunəsidir”

rahat etdiyi kimi, ”Human Rights Watch” kimi təşkilatları da sözün əs mənasında qıcıqlandırır. İnsan hüquqlarının və azadlıqlarının müdafiəsi ilə məşğul olduğunu iddia edən ”Human Rights Watch” və bəzi digər beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatlarının hesabatlarına nəzər saldıqda ayrı-ayrı dövlətlərə qarşı ikili standartlardan çıxış edildiyi özünü açıq

şəkildə göstərir. Sözügedən təşkilatın dünya ölkələri ilə bağlı 2024-cü il hesabatının Azərbaycana dair hissəsində də ölkəmizə qarşı qərəzli və birtərəfli yanaşmanın nümayiş etdirildiyi ortadadır”.

Onun sözlərinə görə, ”Human Rights Watch” -un öz hesabatını hazırlayarkən gəniş ictimaiyyətə açıq olan, o cümlədən iş-

gəncələrin qarşısının alınması sahəsində fəaliyyətin də yer aldığı illik və paralel hesabatlarla deyil, şübhəli və qərəzli mənbələrə əsaslanması bunun bariz sübutudur: ”O baxımdan da ”Human Rights Watch” təşkilatının Azərbaycana qarşı növbəti dəfə qərəzli hesabatı heç də təəccüb doğurmur. Çünki bu təşkilat indiyə qədərki fəaliyyətində də öz hesabatları ilə kimlərsə maraqlarına xidmət etdiyini sübut edib.

Eyni şeylər Avropa Şurası Parlament Assambleyasına da aiddir. AŞPA-nın son qətnaməsi də qərəzin və manipulyasiyanın daha bir açıq nümunəsidir. Bu qurum öz qətnaməsində erməni hərbi cinayətkarlarının, terroristlərin azad edilməsini tələb edir. Sənəddə iddia edilir ki, Xankəndidəki terrorçu rejimin keçmiş rəhbərləri və digər saxlanılan ermənilər gəniş ”qanunsuz və saxta ittihamlarla” Azərbaycanın həbsxanalarında saxlanılır. Təsəvvür edin cinayətləri faktlarla ortada olan, dinc əhaliyə qarşı soyqırım həyata keçirən, uşaq, qadın, yaşlı demədən mülki əhalinin hədəfə alınması əmrini verən, separatizmi təbliğ edən və onu maliyyələşdirən, qeyri-qanuni hərbi birliklər yaradaraq ərazilərimizdə terror həyata keçirənlərin azad olunması tələb edilir. Əslində bu fakt özü AŞPA-nın terroru dəstəkləməsi kimi qəbul oluna bilər”.

Söylü Ağazadə

FELYETON

10 qəpiyin söhbətini edirsiniz?..

İki gündür camaat az qalır çörəyin qiymətini qaldıranları öldürsün. Bəlkə də əllərinə düşsələr, vallah öldürürlər. Nədir, nədir ki, çörəyin qiymətini 10 qəpik qaldırıblar. Hə, nə olsun ki?..

Başlamısınız sosial şəbəkələrdə ağzınıza gələni danışmağa. Ay qardaş, ay bacı, çörəyin qiymətini də qaldırıblar, çəkisini də. Nə üçün narahatsınız? İtiriyiniz nədir ki?

Hələ inanın ki, bu sizə sərf edir. Nə üçün? Ona görə ki, çörəyin qiymətini qaldıranlar deyir ki, əvvəl çörəyin çəkisi az idi, quru olurdu, qiyməti qaldırırdı ki, çə-

kini də qaldıra ki, qurumasın, camaata keyfiyyətli çörək sata bilək.

Bax, çörəkçilər sizin qədrinizi belə bilsin, siz də onların haqqını belə verəsiniz? Axi, vallah, bu, doğru deyil. Göydən Allah baxır. Haqsızlıq etmək düzgün deyil.

Səhər tezdən işə gəlirəm. Görürəm, küçədə iki qadın söhbət edir. Biri gileyir ki, bir böyük küftəm. Hər gün 4-5 çörək alıram. İndi 50 qəpik artıq verməli olacağam. Onun da üstü quru, içi xəmir olur, içini oyub götürür, qabığınyı yeyirik. Ay bacı, bu qədər də qiymət qalxar? Hər gün gedirsən marketə ki, dünən gördüyün qiymət yoxdur ey, 1-2, 5 qəpik arta-arta gədir. Bunların heç Allahı yoxdur?

İstədim deyəm ki, ay xala, çörəyin çəkisini o qədər qaldırıblar ki, əvvəl almırdın

4-5-ini, indi onu 3-ü əvəz edir də. Elə bil giley etməyə öyrəşmişiniz ey...

Dedim birdən xala mənə elə söz deyər ki, yapışıb yerimdəcə qalaram, işə yubanaram. Elə buna görə də oradan yavaşca və səssizcə ötməli oldum. Lakin yolboyu öz-özümə deyilməyə başladım: görəsən bizim millət nə üçün bu qədər çörək yeyir? Ay balam, bir halda ki, çörəyin içi də xəmir olur, onda ”ətin çiyi et götürər, çörəyin çiyi dərd götürər” kəlamını da xatırlayın da...

Elə hey deyirsiniz ki, nə üçün çəkimiz artır. Vallah, çörəyi çox yeməkdəndir. Hər gün bir parça çörək ye, görək çəkin nə üçün artır? Yoxsa səhər, günorta, axşam, hər dəfə bir parça çörək, çəki artacaq da.

Beləliklə, vallah çörəkçilər qədrinizi sizdən çox bilir. Yeni, görünən odur. Çörəyin qiymətini 10 qəpik artırmaqla, bir tərəfdən də demək istəyirlər ki, az al, az ye, çəkin və sağlamlığın yerində qalsın.

İndi gəlin, deyin görək, kimin etirazı var? Az yeyin də bu çörəyi. Az yeyin ki, az da danışasınız. Qalxıb, qalxıb da qiyməti. Ağılınız əvvəllərə getməsin, indi nəzarət var, çəkisi də belə artıq olaraq davam

edəcək. Belə getsə, heç yeyib qurtara da bilməyəcəksiniz, qırım-qırtanı da toyuq-cücəyə verəcəksiniz.

Bəs nə istəyirsiniz? İndiyədək quru çörəyə verirdiniz 55 qəpik, indi ətli-qanlı, yumşaq çörəyə verəcəksiniz 65 qəpik. Üstəlik həm özünüzdə qidalanacaq, artığını isə heyvanınıza verəcəksiniz. Bunun qarşısında 10 qəpiyin söhbətini necə edirsiniz?

Qaldı qara çörək növlərinə, onsuz da bu çörəyi alanlar xəstə idi ki, qara çörək alırdı, həm də onu iki günə yeyirdi. İndi onların qiyməti də qalxdığı üçün yedikləri qədər bir az da azaldıb üç gün yesinlər, burada nə var ki?

Nə qədər az çörək yesəniz, o qədər sağlam olarsınız. Artıq çəkiddən yolda yeriyə, bir iş görə bilmirsiniz. Çörəyi az yeyin ki, yerişiniz sürətlənsin, iş görməyə gücünüz çatsın. Bir sözlə, 10 qəpiyin söhbətini etməyin, vallah ayıbdır, bu, bizə yaraşan söhbət deyil. Bir halda ki, çörəyin elə özünə and içirlər ki, bunu qurumağın qarşısını almaq üçün ediblər, ta bu qədər ağartmayın...

Mətanət Məmmədova

“USAİD-in indiyə qədər dövlət maraqları altında həyata keçirdiyi layihələri Amerikaya fayda verib-vermədiyini bir yana, bu ölkənin dünyanın müxtəlif guşələrində mənafeyinə və hüququna xeyli dərəcədə zərər vurub. USAİD-in Azərbaycanda həyata keçirdiyi layihələr məhdud sayda müəyyən qrup insanlara fayda vermiş olsa da, nəticə etibarilə Amerikanın dövlət reytingini və nüfuzunu xeyli dərəcədə zədələyib. Çox yaxşı olardı ki, USAİD-in bağlanması barədə dünyanın müxtəlif ölkələrindən, o cümlədən Azərbaycandan qalxan səslərlə yanaşı, Amerikada hakimiyyətin özündə bu təşkilatın müəyyən müddətlik qapadılması qərarını verdi. Faktiki vəziyyət belə görünür ki, USAİD-in ziyanlı fəaliyyət göstərməsi ilə bağlı Azərbaycan kimi donor ölkələrlə bərabər Amerika hakimiyyətinin özündə münasibəti tam şəkildə üst-üstə düşdü”. Bu sözləri siyasi şərhçi Aydın Quliyev SİA-ya açıqlamasında deyib.

Onun sözlərinə görə, USAİD-in fəaliyyətinin müvəqqəti olaraq dayandırılması, Samanta Pauer kimi adamların təşkilatın rəh-

“USAİD Amerikanın mənafeyinə və hüququna xeyli dərəcədə zərər vurub”

bərliyindən uzaqlaşdırılması Amerikanın dövlət mənafeyinə çərçivələrində atılmış addım olaraq diqqəti cəlb edir: ”Eyni zamanda Amerikanın müxtəlif ölkələrlə münasibətində bu təşkilatın oynadığı ziyanlı rolunu müəyyən qədər sıçortalamaq və dayandırmaq gedişi kimi qəbul oluna bilər. USAİD-in fəaliyyəti bərpa olunduqdan sonra onun yeni dövrdə fəaliyyətinin necə olacağı düşündürücüdür. Azərbaycan heç vaxt beynəlxalq və donor təşkilatlarla əməkdaşlıqdan qaçmayıb, amma donor təşkilatları təmsil etdikləri ölkənin mənafehi ilə bərabər, gəldikləri ölkənin milli-mənəvi dəyərlərinə, eyni zamanda inkişaf modellərinə hörmətlə yanaşmağı öyrənməlidirlər”.

Aydın Quliyev həmçinin bildirib ki, təşkilatın fəaliyyəti növbəti mərhələdə bərpa

olunacaqsa, həmçinin Azərbaycanda da fəaliyyətini bərpa etmək istəsələr xeyli dərəcədə Amerikanın apardığı siyasətdən və USAİD-in keçmiş neqativ fəaliyyətdən nə qədər nəticə çıxarıb-çıxarmayacağından asılı olacaq: ”Amma USAİD-in gördüyü işlərin neqativ fəaliyyət kimi qiymətləndirilməsi doğrudur və bu təşkilatın təkmilləşməsinə, Amerika dövlətini müxtəlif dünya ölkələrində zədələməkdən, həmçinin zədələnmək təhlükəsindən qorunmağa xidmət edir. Bununla yanaşı USAİD-in fəaliyyət göstərəcəyi ölkələrin mənafehinə saygılı yanaşmağın təşviq edilməsi nöqtəyi-nəzərindən əhəmiyyətlidir”.

Keyransə Piriyeva

Mağazalar nə satır: paltar, yoxsa qadın?

Sinəsi irəli, ombası geri, beli boğulmuş, dodağı şişirdilmiş, qaşları dartılmış, əynində bədən xətlərini qabarıq şəkildə göstərən geyim, arxasındakı vitrinlə cürbəcür geyimlər, kamera qabağında oynayan, gülən, danışan qızlar - sizə nə xatırladı bu mənzərə? Paltar mağazalarının sosial şəbəkədəki reklamlarını təbii ki. Dövrün ən populyar işlərindən biri olan online reklam, paltar təqdim etmə işi. Böyük eksəriyyəti qadınlardır, bəzi hallarda kişi geyimlərini təqdim edən oğlan modellər də var, amma insafən onların kamera qarşısında edəbsizlik etdiyinin şahidi olmur.

Yox, yox, xatırladım, görünüşündən oğlana, davranışlarından qıza benzəyən bir model gördüm bu günlərdə bir mağazanın reklamında. Əynində qadın paltarı, ayağında qadın üçün ev başmağı, əzilib-büzülərək danışır, qadın geyimi reklamı edirdi.

İnstaqramda, tiktokda bazardı, kameraya oynayan satıcıların sayı durmadan artır. Maraqlı burasıdır ki, eksəriyyəti də eyni cür görünürlər - eyni dişlər, eyni dodaqlar, eyni burun, eyni

arxa. Bir sözlə, bir-birinin eynisi, eksəriyyətinin də görünüşündən vulqarlıq yağan tiplər. Daha doğrusu, işə yeni başlayanda normal görünüşdə olurlar, spesifik, adi görünüşləri olur, bir neçə aydan sonra başlayırlar öz bədənlerinde təmir, yenidənqurma işləri aparmağa. Əvvəl burun kəsilir, sonra dodaqlara silikon-gel vurulur. Növbəti dəfə gözəl, qaşlar dartılır, üz dərisi hamarlanır, amma yetərli olmur. Kamera qarşısına daha çox müştəri yığa bilmək üçün qabarıq bədən xətləri olmalıdır. Ona görə gedirlər növbəti əməliyyata - sinələrini böyütdürürlər. Növbədə qarınqərmə, ombaböyütmə əməliyyatlarıdır, onu da etdikdən sonra olurlar axtarılan sosial şəbəkə satıcısı. Bəzi məlumatlara görə onların əməliyyat xərcələrini də məhz reklamı etdikləri mağazaların rəhbəri ödəyir. Bir növ, öz mağazasının geliri-

ni artırmaq üçün kapital qoyur qızlara. Həngamə bundan sonra başlayır. O qızlar qoyurlar bayağı bir toy mah-nısını, atılıb-düşürlər kamera önündə. Bir az oynadıqdan sonra növbə bədənin, üz istəyirəm, paltarın təqdim etmə mərasiminə çatır. Ürəkbulandırıcı mənzərədir, kədərli bir qadının özünü bu qədər aşağı səviyyəyə endirməsi. Bunun gəlirlə, qazancla, çarəsizliklə, ehtiyacla əlaqəsi yoxdur. Bu əxlaq məsələsidir, ruh, mənəviyyat məsələsidir. Əynindəki geyimin özəlliklərini sadalayarkən bədənə erotik tumar çəkən, məhrəm yerlərini dönə-dönə kameraya göstərən, intim siqnallar verən adamın mənəviyyatı təmiz ola bilməz.

Bəzən instaqramda önümə hansısa bir mağazada yeni satıcılığa başlayan qızların videoları çıxır. Baxırsan, işə başlayanda məsum üzlü bir qızıdır, heyfin gəlir qızın saflığına, çünki bilirsen ki, o 4-5 aydan sonra belə olmayacaq. O qadınların, qızların 3-4 ayda üzünə üz geyindirirlər sanki. Sanki o saf qızların içindən həyasız bir arvad çıxır, kamera qarşısında olmanın hoqqalar çıxarırlar. Həya hara qaçır, ar harada gizlənir, maraqlıdır...

O qızların bəziləri tələbələrdir, part-time işləyirlər mağazalarda. Başqa yerlərdə saatına, dərsinə uyğun iş tapa bilmir, bu mağazaların siması olurlar. Normal satıcı olacağıni zənn edir, amma sonra vəziyyət dəyişir, axı indi trend mahniyə oynamaq, kamera önündə hər cür səviyyəsizliyi etməyəni satıcı götürmür mağazalar. Ola bilər daha çox baxış və müştəri gəlir və buna görə daha çox maaş alır, ola bilər mağaza rəhbərliyinin təkidi ilə belə davranmağa məcbur olurlar, amma məcburiyyətdən edilən hərəkətlər hiss olunur axı, elə hiss olunur da. Belə qızlar tanınmış model ola bilmir, arını-həyasını qurban vermə qazanca, davam etmir bu iş.

Amma qazanca, məşhurluğa sustayanlar daha çoxdur. Bu gün bu mağazanın simasıdır, saba başqa mağazanın. Kim daha çox pul ödəyirsə onun reklamını edir. Reklam sözü yetersiz qalır onların kamera qarşısında etdiklərini təsvir etmək üçün. Hər mağazanın da bir "həci"si var, ya elə kameranın önündə, ya da kənardan maritlayır qızları, pişiyin qəssab dükənini güddüyü kimi.

Bu qızların gələcəyi var, ailə quraçaqlar, bir evin xanımı, bir kişinin arvadı olacaqlar. Ola biləcəklərmi?

Lələ Mehralı

"Tramp bu məsələni boş buraxan deyil"

"Mən deməzdim ki, tam şəkildə bu qərar veriləcək ki, USAID bağlansın". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında deputat Rasim Musabəyov deyib. Onun sözlərinə görə, söhbət USAID-in dövlət departamentinin nəzarətinə verilməsindən və büdcəsinin xeyli ixtisar olunmasından gedir: "Ümumiyyətlə, audit aparılmalıdır ki, o pullar necə, nəyə xərclənib və onun ABŞ üçün hansı faydası olub? Bildiyiniz kimi, İlon Mask Trampın tapşırığı ilə hökumətin effektivliyini araşdıran bir qurumun rəhbəridir. O, USAID ilə bağlı sorğu göndərdi ki, bu necə olub? Onlar isə İlon Maska məlumat verməkdən boyun qaçırdılar. Onda həmin şəxslər USAID-ə rəhbərlik edirdilər ki, onlar işdən dərhal uzaqlaşdırıldılar. Onlar məlumat vermək istəmirlərsə, görün məsələnin içində nə qədər pozuntular və yaramaz fəaliyyətlər var. Onu da xatırlatmaq istəyirdim ki, USAID-i olduqca ideoloji bir təşkilata çevirmişdilər. Bu baxımdan ABŞ-in solçu liberallarının bir yuvasına çevrilmişdi. On-

lar tamliqla Trampa və respublikaçılara qarşı yuvaya çevrilmişdilər. Ona görə Tramp USAID-i tam şəkildə ləğv etmək istəməz. Çünki USAID ABŞ-in gücünü dünyaya yayın bir təşkilatdır. Düşünürəm ki, təşkilat tam bağlanacaq. Amma ona əməli-başlı əl gəzdiriləcək. Bir çox proqramlar ləğv olunacaq və ən əsası orada köklənmiş bir qurumu dağıdacaqlar. Bunu ona görə deyirlər ki, məsələ ilə bağlı bilavasitə Tramp məşğul olmağa başlayıb. Yəni, bu onun tapşırığı ilə həyata keçirilir və o bilir ki, orada yığılan insanlar bilavasitə Tramp ələhinə iş aparan insanlardır. Tramp hesab edər ki, onlar ABŞ-in maliyyəsinə talan edirlər. Burada ildə 50 milyard dollarlıq maliyyə xərclənib. Tramp bu məsələni boş buraxsa deyil. Onu da deyim ki, Azərbaycanda USAID-in fəaliyyəti bu gün yox, demək olar ki, 15 il bundan qabaq məhdudlaşdırılmağa başlanılmışdır".

Ayşən Vəli

İLHAM

Görən TƏBİB güclüdür, yoxsa "Azəriqaz"?

İstək və arzudan asılı olmayaraq hər bir kəsin TƏBİB və ya "Azəriqaz"-la əlaqələr qurması məcburidir. Nədən ki, insanların sözügedən qurumlardan işi aşır. Xəstələndinsə ayağını sürüyə-sürüyə də olsa həkimə getməlisən, sayğacıdan təbii qaz sifirlənibsa əlavə vəsaiti sayğaca yükləmək üçün dostundan 5 manat, qohumundan 10 manat borc alıb, ödəmə terminalına ayaq döyməlisən. Yəni onlar xoşlamasalar da, bizlər onların tətbiq etdikləri qaydaları, özlərinə-məxsuz prinsipləri yerinə yetirməliyik. Palatka toylarında oxunan mah-nılardan birində deyildi ki, "sən sevməsən də mən sevcəm". Vay o məqama ki, TƏBİB-in və "Azəriqaz"-ın maraqlarına zidd olan hərəkətlərə yol verəsən, o halda maddi ziyana yanaşı, şirin canından olmaq təhlükəsi də yarana bilər. Çoxsaylı misallar göstərmək olar ki, TƏBİB-in və "Azəriqaz"-ın bağçasına daxil olan neçə-neçə "aşıqın" oradan cansız bədənləri çıxıb. Ona görə də, TƏBİB və "Azəriqaz"-dan ehtiyatlı olmaq lazımdır. Söz yox ki, TƏBİB-ə və "Azəriqaz"-a həddindən artıq vurğun olmasından sui-istifadə edilir. İstəyirlər ki, onları bəy tərifi kimi tərifiyəsinlər, haqlarında xoş sözlər, fikirlər səsləndirsinlər. O də-rəcə quru tərifiyə aludə olublar ki, artıq özlərini qaldıraraq qoyublar on metr hündürlüyü olan dəmir dirəyin üstünə. Deyirlər ki, biz hansı havanı çalsaq, siz aşağıdakılar o havaya uyğun oynamalısınız. Arada bir yuxarı şabaş atıb bizim üzümüzü güldürməli, ciblərimizi sevindirməliyiniz Onları qəzəbləndirmək, hirsəndirmək də insanlara bəla başa gələ bilər. "Azəriqaz" tərəfindən bəzi abonentlərin cərimələnməsi, təbii qazın verilişinin dayandırılması, məhz kimlərsə sözügedən qurumun əməkdaşlarını qəzəbləndirməsinin bədəlidir. Sosial şəbəkələrdə yazılanlara görə, "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin Quba, Ağsəyon, İsmayılı və Gəncə regional idarələri tərəfindən 45 min abonent heç bir əsas olmadan cərimələnib. Onlarla abonent "Azəriqaz" İstehsalat Birliyini məhkəməyə verib haqqını bərpa etsə də, "Azəriqaz" məhkəmənin qərarını qəbul etməyib. Eyni hörmətsiz davranış TƏBİB tərəfindən də insanlara qarşı həyata keçirilir. Fikir verin, 5 saylı xəstəxananın, el arasında "Respublikanski" xəstəxana kimi tanınan xəstəxananın bütün kollektivini aparıb Buzovna qəsəbəsində yolun-iznin olmadığı, səmərəsiz avtobusların hərəkət etmədikləri yerə tullaıblar. Həkim, tibb bacısı xəstələrdən beş-on manat alıb yol xərclərini kompensasiya edirlər, bə-laya düşər olan xəstələrdir. Biçarə xəstə Ağdaşdan, Gəncədən, Şamaxıdan, Quba və Qusardan, elə uzağa getməyək, Müşfiqabad, Güzdək, Biləcəri qəsəbələrindən olan xəstələr uzun yol qət edib Buzovnaya çat-malı, xəbəxtlik üzlərinə gülsə, həkim müayinəsindən keçməlidir. Hət-ta elə insanlar var ki, bir arayış almaq üçün Buzovnadakı modul tipli xəstəxanaya gedib, uzun növbəyə durub arayışını almalıdır. Şərait-sizlikdən həkimlər də beziblər. Bu baxımdan istər tibb bacıları, istərsə də həkimlər o dərəcə qəzəblidilər ki, xəstələri təhqirlə qarşılayıb, ittiham-lara yola salırlar. İcbari tibbi sığorta filan da çox zaman işə keçmir. De-yirlər ki, "pul, pul".

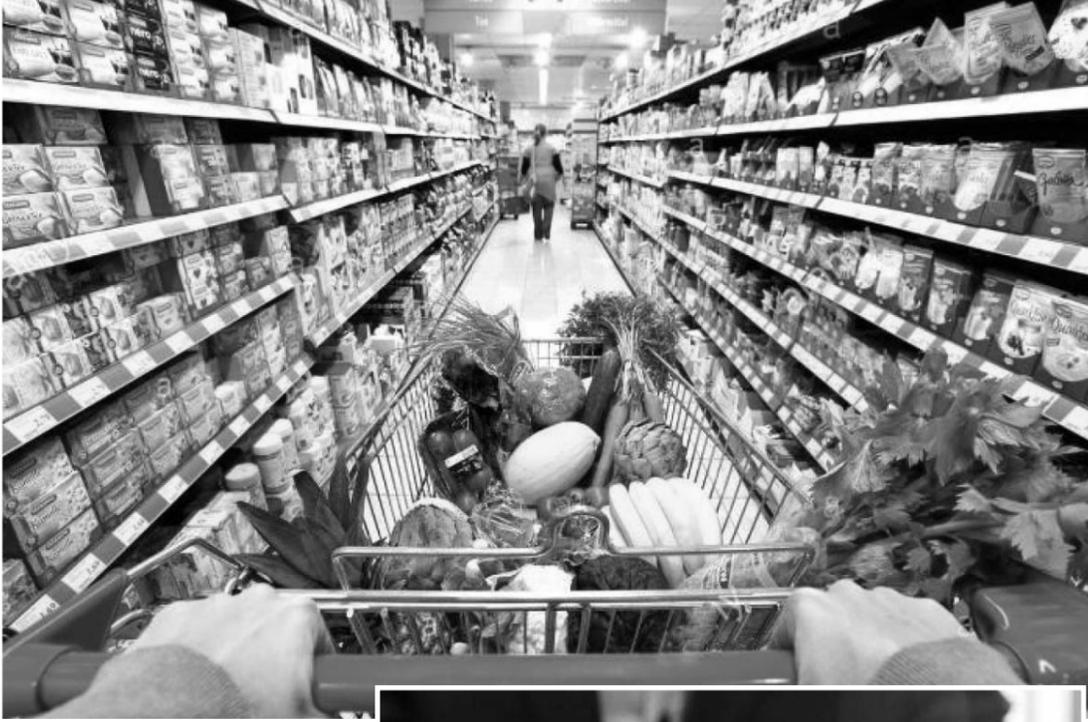
Uzun əzablı yol qət edib, nəhayət xəstəxanaya varid olan insanlar da sifətlərindən zəhrimarlıq yağın həkimlərin təhqirlərinə, tibb bacı-larının kinayəli atmacalarına dözümlü yanaşırlar. Fikirləşirlər ki, oyan-buyan etsələr həkim qəzəblənib deyər ki, get sabah və ya birisi gün gələrsən. Bu xəbərdarlıq xəstəyə əlavə cəza deməkdir. Bu baxımdan həkim nə qədər istəsə, tibb bacısı nə desə susurlar, tək müayinə olun-sunlar, tək arayışı ala bilsinlər. Fəlakətin digər məqamı ondan ibarət-dir ki, Buzovnadakı modul tipli xəstəxanada həkim çatışmazlığı mö-vcuddur. Bəzən 25-30 xəstəyə bir həkim baxır. Problemin səbəbini, kö-künü öyrənmək və onu aradan qaldırmaq da mümkün deyil. Düzdür, bu yaxınlarda TƏBİB-in başibənlərindən olan bir məsul şəxs müjdə verdi ki, bəs xaricdən ölkəyə 200-ə qədər həkim gəlib. Açığı aydın olmadı ki, həmin o 200 həkim azərbaycanlıdır, yoxsa əcnəbi. Nə isə, hər halda yaxşı xəbərdir, əla. Lakin sual olunur, 1400 ixtisaslı (Səhiyyə Nazirliyi-nin rəsmi şəxsin açıqladığı məlumatdır) həkimini nədən Almaniyaya get-məsinə imkan veriniz? Niyə görə o 1400 həkimə lazımı şərait yarat-madınız ki, indi bəh-bəhlə "xaricdən 200 həkim ölkəmizə gəlib" deyir-siniz. Açığı mən də eləmədim tənbəlik, "yalancını evinə qədər qovar-lar" məsələsinə uyğun olaraq araşdırmalar apardım. Ancaq xaricdən ö-lkəmizə gəlmiş iddia edilən həkimlərdən birinin hansı xəstəxanada və ya poliklinikada işlədiyini öyrənmə bilmədim. TƏBİB-in mətbuat xidmə-tindən məsələ ilə bağlı sorğumuza cavab verilmədi. Səhiyyə nazirliyi-nin mətbuat xidmətindən isə münasibət öyrənməyə ehtiyac duyulma-dı. Çünki hər kəsə bəllidir ki, onlar yalnız özlərinə şərait yaratmaq haq-qında düşünür və üzərlərinə düşən vəzifəni yerinə yetirmirlər. Ona gö-rə də, təklif edərdim ki, Səhiyyə Nazirliyinin mətbuat xidməti ləğv edil-sin və ya başqa bir qurumun eyni adlı strukturuna birləşsin. Ümumiyyə-tlə elə mətbuat xidmətləri var ki, boş-boş işlərlə məşğuldurlar. Adıce Press-reviz yazıb, onu KİV-lərə təqdim edə bilmirlər, jurnalistlərdən qa-çır, haqlı, əsaslı suallardan yayınırlar. "Azəravtoyol" Səhmdar Cəmiyyə-tinin, TƏBİB-in, eləcə də "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin Mətbuat Xidməti rəhbərlərinin özlərinəməxsus iş metodları var. Vətəndaş özlə-rinə yaxın jurnalistlərdən ibarət qrup yaradıb, həmin qrup vasitəsi ilə gizli sövdələşmələr aparırlar. Xüsusilə də, kim onların başını sığallayb, haqlarında əttökən tərif deyirsə, onunla əməkdaşlıq edirlər. Bu baxım-dan sözügedən qurumların fəaliyyətində cəmiyyət üçün qaranlıq qalan kifayət qədər məsələlər var. Biz növbəti günlərdə hissə-hissə qaranlıq məsələləri cəmiyyətin diqqətinə, təbii ki, həm də elə sözügedən qu-rumların rəhbər şəxslərin diqqətinə çatdırılmağa çalışacağıq.

Bahalaşmaların səbəbi nədir: idxalın artması, yoxsa istehsalın azalması?

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Son illərdə ərzaq məhsullarının qiymətlərində bahalaşmalar davam edir. Əhalini ən çox narahat edən isə gündəlik tələbat məhsullarının, əsas ərzaq məhsullarının bahalaşmasıdır. Bu il həttə mövsüm vaxtı belə mövsümi məhsulların qiyməti baha oldu. Eyni zamanda emal məhsullarında da bahalaşmalar davam edib.

Müşahidələrə görə, gündəlik tələbat məhsulları (ərzaq) üzrə son 1 ildə bahalaşma orta hesabla 50 faiz təşkil edib. Məsələn, ötən il kərə yağları 12-14 manatdan təklif olunurdusa, hazırda 18-24 manatdan təklif olunur. Burada 60-70 faizə yaxın bahalaşma müşahidə olunur. Hətta 1 il qabaq 3 manata satılan yerli düyünün qiyməti artıq 5 manata çatıb. Ətin qiymətində də bahalaşma gedir, son 1 ildə mal və qoyun əti 2-3 manat, toyuq əti 1 manat bahalaşmışdır. Balıqlarda da qiymətlər artıb- təxminən 30-50 faiz civarında. Tərəvzlərin qiymətinin 30-50 faiz bahalaşma var, meyvələrdə isə 50-60 faiz. Paxlalılarda 20-30 faiz artım olub. Konservləşmiş məhsullarda 10-20 faiz bahalaşma olub. Bu günlərdə isə çörəklərin də qiyməti 15 faiz civarında bahalaşdı.

Beləliklə, əhalinin gündəlik istifadə etdiyi əsas ərzaq məhsullarının son 1 ildə orta hesabla 50 faiz bahalaşdığı aydın olur. Nəticədə vətəndaşların əldə etdiyi gəlirlərin real dəyəri 50 faiz azalmış olur. Üstəlik, bahalaşma tək ərzaq məhsullarında deyil, son 1 ildə kommunal xidmətlərdə, nəqliyyatda, təsərrüfat məhsullarında və s. sahələrdə də bahalaşmalar olub. Bunun səbəbini necə izah etmək olar, problemi necə həll etmək olar, bahalaşmalar niyə dayanmır? Bu suallara cavab verməyə çalışaq.

Əvvəlcədən qeyd etmək lazımdır ki, bahalaşmaların bəziləri obyektiv səbəbdən, bəziləri isə subyektiv səbəbdən baş verir. Obyektiv səbəb həm idxal olunan məhsul-

larda, həm də yerli istehsal məhsullarında var. Bəzi idxal məhsulları dünya bazarlarında bahalaşmış, bəzi yerli məhsulların isə maya dəyəri artıb. Subyektiv səbəb də hər iki sahədə var- dünya bazarında bahalaşmayan, əskinə bəzi hallarda ucuzlaşan məhsulların bizdə bahalaşması anlaşılan deyil. Eləcə də, bir sıra yerli istehsal məhsullarının bahalaşması üçün heç bir əsas yox idi. Deməli, qruplaşdırsaq, bahalaşmalar həm təbii, həm süni səbəblərdən formalaşır. Süni səbəblər idxal və istehsal monopoliyası ilə bağlıdır. Təbii səbəblərdə isə bəzi məhsulların istehsalında maya dəyərinin artması və bəzi idxal məhsullarının xaricdə qiymətinin artmasındadır.

Çox təəffüf ki, potensialı bütün ölkəni zəruri ərzaq məhsulları ilə təmin etməyə imkan verən aqrar sektor tələbatın heç yarısını ödəyə bilmir və ərzağın 60-70 faizi xaricdən idxal olunur. Təbii ki, yerli istehsalın azalması birbaşa olaraq qiymətlərə öz təsirini göstərir. Əsas ərzaq məhsullarında idxalın artması problemi daha da çətinləşdirir. Son statistik rəqəmlər əsasında vəziyyəti nəzərdən keçirək.

2024-cü ildə 2023-cü ilə müqayisədə 315 milyon dollar məbləğində daha çox yeyinti məhsulu idxal olunub. 2024-cü ildə 2023-cü ilə

nəzərən buğda idxalı 10 faiz artıb. Digər aqrar məhsullarda da idxal 20-70 faiz arasında artmışdır. Kərə yağı idxalı dəyər ifadəsi ilə 87.6%, miqdar ifadəsi ilə isə 78.4% artıb. Ət idxalı dəyər ifadəsi ilə 49.4% , miqdar ifadəsi ilə isə 40.7% artıq olub. Son 1 ildə idxalda xam şəkər 4 faiz, bitki yağları 35 faiz, çay 15 faiz, kartof 5 faiz, quş əti və əlavə məhsulları 17 faiz, tərəvəz 68 faiz artıb.

Bu o deməkdir ki, yerli istehsalda zəifləmə gedir və məcburən ölkənin tələbatı idxalla kompensasiya edilir. Bu onu göstərir ki, aqrar sektora ayrılan milyardlarla dövlət subsidiyaları və yardımları effektiv istifadə olunub və ərzaq idxalından asılılığımız azalmaq əvəzinə artır.

Heyvandarlıqda çox ciddi tənəzzül, bitkiçilikdə isə geriləmə var. Bu açıqlanan statistikadan da aydın görünür. Əgər idxal artırsa, deməli ölkədə istehsal azalıb.

Bazarda məhsulə tələbat artıqca, qiymət də arta bilər. Amma qəribədir ki, bəzi sahələrdə tələbat azalsa belə, qiymət artır. Məsələn, əhalinin sosial vəziyyəti çətinləşdiyinə görə, etə olan tələbat da 2 dəfəyə qədər azalıb. Tələbat azaldıqca qiymət aşağı düşməkdənsə, daha da artır. Deməli, burada monopoliya təsirləri və aqrar sektorda

heyvandarlığın tənəzzül etməsi müşahidə olunur.

Azad bazarda qiymətlər də müxtəlif olmalıdır. Lakin ölkə üzrə ətin qiymətləri standartdır. Görünən odur ki, monopoliya sistemi qurulub və qiymətlər istənilən formada təyin olunur.

Yerli istehsalın zəifləməsi isə qiymətlərin artmasına səbəb olan təbii amildir. Burada sərhədlərin bağlı olması da müəyyən qədər öz təsirini göstərir. Bütün bunlar göstərir ki, kənd təsərrüfatında aparılan islahatlar effektiv verməyib. Dövlətin bu sahəyə ayırdığı milyardlarla subsidiyanın nəticəsi belə olmamalı idi. Deməli, proses effektiv şəkildə idarə olunmayıb.

Bizdə məhsuldarlıqla bağlı da problemlər var ki, bu aqrar texniki işlərin düzgün aparılmaması, itkilərə yol verilməsi və sair səbəblərlə bağlıdır. Sadəcə bir misalla izah edək:

Dünya ölkələri üzrə buğdanın məhsuldarlığı:

- İrlandiya -100,8 s/ha;
- Yeni Zelandiya-97,1 s/ha;
- Böyük Britaniya -78,1 s/ha;
- Almaniya - 73,0 s/ha;
- Fransa - 69,3 s/ha;
- Özbəkistan - 68,4 s/ha;
- Misir - 64,5 s/ha;
- Azərbaycan -28,7 s/ha.

Göründüyü kimi, bizdə məhsuldarlıq ən azı 2-3 dəfə aşağıdır. Digər bitkiçilik sahələrində təvəziyyət təxminən belədir.

Heyvandarlıqda isə başqa problemlər var. Heyvandarlıq üçün özlərinin azaldılması, bu çox sürüş yerlərinin pambıq və digər əkinlərə ayrılması, yemlərin bahalaşması kimi səbəblərdən et və süd istehsalı azalıb. Nəticədə idxaldan asılılıq 50 faiz artıb. Süd tələbatı 3,5 milyon tona yaxındır, lakin yerli istehsal bunun təxminən yarısını ödəyə bilər, digər yarısı idxal olunur.

Ərzaq təhlükəsizliyimizi təmin etmək, idxaldan asılılığımızı azalt-

maq üçün müxtəlif proqramlar həyata keçirilir. Lakin bütövlükdə geriləmə müşahidə olunur və bu birbaşa statistikada özünü göstərir. Çox təəssüf ki, Kənd Təsərrüfatı nazirliyi prosesin öhdəsindən gələ bilmir və vəziyyət gün-gündən daha da pisləşir.

2024-cü ildə aqrar sektorun inkişafına 1,2 milyard manat yönəldiləcək. Ölkənin aqrar sahəsinə xeyli vəsait xərclənir. Lakin nəticələr hələ də istənilən həddə deyil. Hesablama Palatasının "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinə rəyində bildirilir ki, 2017-ci ilə müqayisədə 2023-cü ildə bitkiçilik sahəsinə verilmiş subsidiyalar 2.2 dəfə, bir hektara düşən subsidiya 2.4 dəfə artıb, subsidiya vahidinə düşən bitkiçilik məhsulunun dəyəri isə 12.2 faiz azalıb. Rəydə qeyd olunur ki, 2025-ci ildə Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyinə 484.5 milyon manat subsidiya proqnozlaşdırılıb ki, bu da 2024-cü ilin proqnozundan 41.6 milyon manat və ya 9.4 faiz çoxdur: "Dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən subsidiyaların (əkin, məhsul, toxum, heyvan və sair) nəticəlilik baxımından müsbət təsirləri arzuolunan səviyyədə deyil. 2025-ci ildə bu istiqamətdə xərclərdə 2024-cü ilin proqnozu ilə müqayisədə 9.4 faiz artım nəzərdə tutulduğu halda, bitkiçilik və heyvandarlıq sahələrində istehsalın illik artımının cəmi 0.1 faiz bəndi olması gözlənilir.

Göründüyü kimi, aqrar sektorun, xüsusilə ərzaq istehsalına dövlət yardımları hər il artırılır, lakin bunun effekti müşahidə olunmur, əksər sahələrdə istehsal həcmi aşağı düşür, idxal həcmi artır. Kənd təsərrüfatında düzgün və effektiv idarəetməyə, planlaşdırmaya ehtiyac var və bu sahədə ciddi tədbirlər həyata keçirilməlidir.

Elçin Bayramlı

“İşbazlar burada böyük gəlir qazanırlar”

Yeni tikililərdəki kommunal xidmətləri barədə ŞOK FAKTLAR

“Azərbaycanda mənzil kommunal xidmətlərin ödənilməsi qanunla tənzimlənir. Bu qanunlar isə mənzil məcəlləsində öz əksini tapmışdır. Bizim bazar iki hissəyə bölünmüşdür. Bunlardan birincisi köhnə yaşayış fondu, ikincisi isə yeni yaşayış fondudur”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında daşınmaz əmlak üzrə ekspert Elnur Azadov deyib. Onun sözlərinə görə, çoxmənzilli binalarda və onun idarəetmə xərclərinə binanın tərkibində olan qurum baxmalıdır: “Bu arada hansısa yeni bir tikili və yaxud da köhnə tikili bina anlayışı yoxdur. Lakin faktiki olaraq bizdə 2 fondan ibarətdir. Köhnə binalar hansı ki, onların istismarı dövlətin üzərindədir və yeni inşa olunmuş binalar hansılar ki, özəldir burada qanunla çoxmənzilli binalar bina istismara qəbuldan keçəndən, çıxarış verildikdən sonra onlar Ədliyyə Nazirliyindən keçməlidirlər və müştərək cəmiyyət yaratmalıdırlar. Bu sahənin özünəməxsus böyük bir problemləri var. Ümumilikdə bu kimi xidmətlərin ödənilməsi ilə bağlı hər iki sektorda problem var. İstər köhnə yaşayış fondunda, istərsə də yeni yaşayış fondunda bu problemlər öz əksini

tapmışdır. Köhnə yaşayış fondunda vətəndaşlar bu kimi ödənişlərdən boyun qaçıırırlar. Düzdür xidmət haqları olduqca ucuzdur, lakin vətəndaşlar çalışırlar ki, xidmətlər zəif olduğundan və ya da artıq xərc kimi bildiklərindən bu ödənişləri ödəmirlər. Vaxtaşırı mənzil kommunal təsərrüfatı sahəsində müraciət olduqda, arayışların əldə olunması, müəyyən bir işlərlə bağlı vətəndaşlara borclarının olması ilə bağlı bildiriş verilir. Nadir hallarda dövlət qurumları vətəndaşları məhkəməyə verirlər.

Amma yeni inşa olunmuş binalarda xidmət haqları daha yüksəkdir. Burada fikrimcə lüzumsuz xərclərdə çoxdur və ən vacibi odur ki, kölgə iqtisadiyyatının mühüm bir hissəsini təşkil edir. Ümumilikdə ölkədə iki mindən çox yaşayış binası var ki, bunun toplam olaraq bir milyona yaxın istehlakçısı var. Bir milyona yaxın istehlakçı bu qanunsuz əməllərdən kölgə iqtisadiyyatının bir mühüm hissəsindən zərər çəkirlər. Təəssüflər olsun ki, vətəndaşların bir çoxu qanunu bilmir, qanunu bilənlər isə heçnə edə bilmirlər”.

Ziya Hikmətoğlu

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Bir ildə Tiktok-dan 20 milyon dollar qazandı...

Dünyanın ən məşhur TikTok fenomenlərindən biri olan Khaby Lame 2024-cü ildə platformadan 20 milyon dollar gəlir əldə edib. Musavat.com bildirir ki, bu qədər pulu o, bir kəlmə belə demədən qazanıb. Seneqal-İtaliya əsilli fenomenin 162 milyondan çox izləyicisi var və onun hər paylaşımı üçün təxminən 750.000 dollar qazandığı bildirilir. Xüsusilə COVID-19 pandemiyasının başlanmasından sonra onun populyarlığı sürətlə artıb və milyonlarla insan onu izləməyə başlayıb. Khaby Lame sadə və sarkastik üslubu ilə gündəlik həyatda lazımsız şəkildə çətinləşdirilmiş problemləri “məntiqi” həll edərək məşhurlaşmışdır. O, heç bir söz demədən təkəcə jestləri və mimikaları ilə izləyicilərini güldürməyi bacarır.

“Yaş və əməkhaqqı arasında asılılıq ilə əlaqədar müxtəlif hallar müşahidə olunur. Dövlət sektorunda tarif cədvəlinə uyğun olaraq əsasən büdcədən maliyyələşən təşkilatların əməkhaqqısı müəyyən edilir, bu zaman yaş önəmli olmur. Həmin insana münasibətdə yaşından asılı olmayaraq tutduğu vəzifəsinə, dərəcəsinə uyğun əməkhaqqının məbləği müəyyən edilir. Burada müvafiq istiqamətdə tendensiya müəyyən mənada publik hüquqi şəxslərdə müşahidə oluna bilər. Hansı ki, onlar bir sıra hallarda əməkhaqqı məbləğini təcrübə və məhsuldar əsaslı qiymətləndirmələrə uyğun aparırlar. Belə olduğu halda bəzən daha çox təcrübəli və sahəsi üzrə peşəkar olan şəxslərin əməkhaqqısı gənclərə nisbətən yüksək olur”. Bu sözləri iqtisadçı ekspert Rəşad Həsənov SİA-ya açıqlamasında bildirib.

Onun sözlərinə görə, özəl sektorda bu kimi hallar daha çox müşahidə olunur: “Gənclərə münasibətdə subyektiv, kimisinə yuxarı yaxud aşağı əməkhaqqılarının müəyyən edilməsi və s. halları daha çox müşahidə olunur. Eyni zamanda əməkhaqqının məbləği işəgötürən və işçi arasında sövdələşmə əsasında müəyyən edilir. Buna görə

İş təcrübəsi əməkhaqqına təsir edirmi?

bir sıra hallarda əməkhaqqı məbləği təcrübə, yaşdan asılı olaraq və yaxud da müraciət sayından asılı olaraq yuxarı, aşağı istiqamətli dəyişə bilər. Həmçinin sektorlar üzrə ciddi fərqlər olduğunu görə bilərik. Yaşlı olmasına baxmayaraq dijital bacarıqları zəif olan şəxslərin bir sıra vəzifələrdə əməkhaqqı

məbləği daha aşağı səviyyədə müəyyən edilir. Amma dijital bacarıqları yuxarı olan gənclərdə əməkhaqqı məbləği yüksək dərəcədə olur. Dünyada bu kimi hallarla mübarizə məqsədi ilə müxtəlif metodlardan istifadə olunur. Amma ən geniş yayılmış metod məhz məhsuldarlıq əsaslı əməkhaqqı modelidir. Bu model yaş və s. kimi məsələlərə heç bir əhəmiyyət vermədən

məhsuldarlıq əsaslı əməyin ödənişi siyasətin həyata keçirir. Belə olduğu təqdirdə təbii ki, əməkhaqqı səviyyəsinin daha ədalətli müəyyən edilməsi üçün imkanlar formalaşır”.

Keyrənsə Piriyeva

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətname: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 2700